

ทฤษฎีของพ่อ

สู่วิถีแห่งความพอเพียง

โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.)
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

ทฤษฎีของพ่อ

สู่วิถีแห่งความพอเพียง

โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.)
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

“...ถ้าทำโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมณฑลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดสระบุรี นี่ให้แบ่งพื้นที่ 15 ไร่ ออกสัก 3 ไร่ แล้วขุดสระน้ำเก็บกักน้ำไว้
ใช้ในการปลูกข้าว จะทำให้ได้ผลทุกปีได้ 40 ถัง ซึ่งจะได้ 10 เท่า
ของปีที่ได้ผลไม่ดี หรือทำนา 15 ไร่ เท่ากับทำนา 120 ไร่ ในปีที่ได้ผลผลิตไม่ดี
ทฤษฎีนี้ดูประหลาด แต่มันเป็นจริงอย่างนั้น...”

คำนำ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) โดยกองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.) ได้ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มาตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปัจจุบันจำนวน 15 โครงการ โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นหนึ่งในโครงการที่ดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ เพื่อเผยแพร่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งในปี 2559 ส.ป.ก. ได้กำหนดเป้าหมายพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 70 จังหวัด และได้มอบหมายให้ ส.ป.ก.จังหวัด จัดทำข้อมูลเกษตรกรที่ทำการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ จังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อเป็นต้นแบบการเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกันทั่วประเทศ นอกจากนี้โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ยังสอดคล้องกับแผนงานของ ส.ป.ก. เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างมูลค่าที่ดินทำกินและสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรอย่างมั่นคงและยั่งยืน

หนังสือ “ทฤษฎีของพ่อ สุวิถีแห่งความพอเพียง โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน” เป็นการนำเสนอต้นแบบความสำเร็จของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 28 ตัวอย่าง จากทุกภูมิภาคในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินที่น้อมนำแนวการทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้จนประสบความสำเร็จบนพื้นฐานของความพอเพียง

กปร.หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะสามารถใช้เป็นแบบอย่างสำหรับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน และเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่สนใจได้มีแนวทางในการทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.)

มีนาคม 2559

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	ง
สารรองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	จ
บทนำ	1
เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคเหนือ	8
1. จังหวัดกำแพงเพชร นายเลลา เงินคำ	10
2. จังหวัดเชียงใหม่ นายสมจิตร อัครา	15
3. จังหวัดนครสวรรค์ นายผดุง ช่วยคำชู	20
4. จังหวัดพะเยา นายชัย วรณศรี	25
5. จังหวัดแพร่ นางผ่องพรรณ ทัศนิจวงชน	30
6. จังหวัดสุโขทัย นางกฐิน แสงมี	35
7. จังหวัดอุทัยธานี นายสมเคียร โพธิ์สันทด	40
เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	45
1. จังหวัดขอนแก่น นายคำมา เทศขาลี	47
2. จังหวัดมหาสารคาม นายสาคร ทับทิมไสย์	52
3. จังหวัดเลย นายวิชัย ขาวนาแปน	57
4. จังหวัดสกลนคร นายประมวลชัย ทองใส	62
5. จังหวัดสุรินทร์ นางวาทัง อินทร์สำราญ	67
6. จังหวัดอุบลราชธานี นายฐิติกร โดนนท์	72
7. จังหวัดอำนาจเจริญ นางหนูรัก แสนโสภาก	77

ข

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคกลาง

1. จังหวัดฉะเชิงเทรา นางสาวสำรวย ทิศกระโทก	82
2. จังหวัดชัยนาท นางมาลัย เบญจวร	89
3. จังหวัดนครปฐม นายสมบัติ เล็บครุฑ	94
4. จังหวัดปทุมธานี นางสาวหยาด แสงทอง	99
5. จังหวัดปราจีนบุรี นางจอม ฤทธิ์ภักดี	104
6. จังหวัดระยอง นางบุญธรรม เครือวัลย์	109
7. จังหวัดลพบุรี นายสนิท โสภางค์	114

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคใต้

1. จังหวัดกระบี่ นายสุจินต์ ปานมาตร	121
2. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นางซูชิฟ อยู่ยงค์	126
3. จังหวัดพังงา นางศิริพงษ์ ศรีอนสาร	131
4. จังหวัดยะลา นางนิธรัตน์ ชุมทอง	136
5. จังหวัดระนอง นางสาวนันทวัน เศษยา	141
6. จังหวัดสงขลา นายสวัสดิ์ คงคณิง	146
7. จังหวัดสุราษฎร์ธานี นางอารีวรรณ สามงามชิง	151

“...การทำทฤษฎีใหม่มิใช่เป็นของง่าย ๆ
แล้วแต่ที่ แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ
เดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้
อย่างกว้างขวาง...”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2538

สารเลขาธิการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“เกษตรทฤษฎีใหม่” คือ แนวทางการทำเกษตรที่มาจากพระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหการขาดแคลนแหล่งน้ำและการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นแนวทางที่ “ง่าย” เพื่อใช้จัดการกับเรื่องที่ “ยาก” เช่น เกษตรกรมีพื้นที่จำกัด ขาดแคลนน้ำ และประสบปัญหาความเสี่ยงของดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลในปัจจุบัน บางรายแม้จะมีแหล่งน้ำแต่ก็ยังไม่เพียงพอ เป็นต้น หลักการสำคัญของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่จะมุ่งเน้นให้ราษฎร สามารถพึ่งพาตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้ นั่นคือ การมีความเป็นอยู่ที่ดีพอเพียง มีบ้านพออยู่ มีอาหารพอกิน ไม่เดือดร้อนกันไปหรือมีความสุขเกินควร

เกษตรทฤษฎีใหม่จึงเป็นหนึ่งในแนวทางการทำเกษตรผสมผสานให้ได้ผลดีและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็น “ที่แล้ง ดินเลว” เช่นเดียวกับพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

“โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน” นั้น เป็นโครงการต้นแบบการส่งเสริมเกษตรรูปแบบหนึ่งที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามภารกิจงานส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นตัวอย่างการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ขาดความพร้อม เพื่อให้เกษตรกรสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และอาศัยอยู่ในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินได้อย่างมีความสุขและบนพื้นฐานของ “ทฤษฎีของพ่อ สุวิทย์แห่งความพอเพียง” ตามแนวพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(นายสรเสรีญ อัจจุตมานัส)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มีนาคม 2559

“...ทฤษฎีใหม่ ปิดหุ่่นได้
และต้องปิดหุ่่นเหมือนชีวิตของเราทุกคน
ต้องมีปิดหุ่่น...”

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี จังหวัดเพชรบุรี
เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541

สารรองเลขาธิการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ของงานพัฒนาและงานส่งเสริมอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ซึ่งหลักการสำคัญของ “ทฤษฎีใหม่” นั้นสอดคล้องเป็นอย่างดีกับภารกิจหลักของ ส.ป.ก. นั่นคือ การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินอย่างคุ้มค่า และการส่งเสริมความเป็นอยู่ของเกษตรกรที่พอเพียงและพึ่งพาตนเองได้

ในปี 2559 นี้ การส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ได้รับความสนใจและกำหนดเป็นนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ ซึ่ง ส.ป.ก. ได้สนองนโยบายดังกล่าวโดยการคัดเลือกต้นแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดละ 1 แห่ง รวม 70 แห่งทั่วประเทศโดยมุ่งหวังเพื่อให้เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจเข้าไปเรียนรู้การทำเกษตรตามแนวพระราชดำริได้เกิดความเข้าใจในหลักการการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ สังคม และสภาพพื้นที่ของตนเองได้บนพื้นฐานของความพอเพียง คือ การมีอยู่ มีกิน มีใช้ และสามารถดูแลความเป็นอยู่ของครอบครัวอย่างไม่ขัดสน

เมื่อเกษตรกรเข้าใจถึงการทำเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนสามารถลดภาระพึ่งพาจากภายนอกได้แล้ว ภารกิจต่อไปของ ส.ป.ก. ก็คือการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกร หรือสหกรณ์ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกันร่วมใจสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันต่อไป

(นายสุวรณ์ บุราพรนุสรณ์)
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
มีนาคม 2559

“...ทำแล้วก็นึกว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้
ประชาชนมีกินตามอัตภาพ คือ อาจไม่รวยมาก แต่ก็พอกิน
ไม่อดอยาก ฉะนั้น ก็นึกว่า “ทฤษฎีใหม่” นี้คงมีประโยชน์ได้
แต่ต้องทำด้วยความระมัดระวัง...”

พระราชกระแสรับสั่งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2537

บทนำ

“...ถ้าทำโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี นี้ให้แบ่งพื้นที่ 15 ไร่ ออกอีก 3 ไร่ แล้วขุดสระน้ำเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการปลูกข้าว จะทำให้ได้ผลทุกปีได้ 40 ถัง ซึ่งจะได้ 10 เท่า ของปีที่ได้ผลไม่ดี หรือทำนา 15 ไร่ เท่ากับทำนา 120 ไร่ ในปีที่ได้ผลผลิตไม่ดี ทฤษฎีนี้ดูประหลาด แต่มันเป็นจริงอย่างนั้น...”

ในปี 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้พัฒนาบริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี เพื่อให้เป็นที่ศึกษาและจัดเป็นศูนย์สาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นรูปธรรม สามารถให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตน และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างพออยู่พอกิน นับเป็นจุดกำเนิดของเกษตรทฤษฎีใหม่แห่งแรก

เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เกิดจากการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝน ต้องแบกรับความเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมาจาก ความแปรปรวนของอากาศ ความแห้งแล้งและฝนทิ้งช่วง ซึ่งเป็นปัญหาทำให้มีน้ำใช้ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ทรงเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแบ่งที่ดินขนาดเล็กออกเป็นสัดส่วนเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดิน อย่างสูงสุด และมีหลักการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้เพียงพอต่อการเพาะปลูกอย่างเหมาะสมตลอดปี

แนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เน้นการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินแปลงเล็ก หรือ เกษตรกรรายย่อย เพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ในระดับชีวิตที่ประหยัดและต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น โดยมี 3 ขั้นตอน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง (ขั้นต้น)

การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ประกอบด้วย

- พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ใช้เป็นแหล่งน้ำ ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ หรือปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกทั้งปี รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่างๆ
- พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณร้อยละ 30 ให้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้บริโภคสำหรับครอบครัว อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี เพื่อลดค่าใช้จ่ายและพึ่งพาตนเองได้
- พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณร้อยละ 30 ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อเป็นอาหารประจำวัน ซึ่งเป็นการพึ่งพาตนเอง และสร้างความมั่นคงทางอาหาร หากเหลือบริโภคสามารถจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว
- พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณร้อยละ 10 เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่นๆ

หลักการและแนวทางสำคัญ

1. เป็นวิธีการปฏิบัติของเกษตรกรที่มีที่ดินแปลงเล็ก เป็นเกษตรกรรายย่อย แบ่งพื้นที่ทำเกษตรตามทฤษฎีใหม่ตามกำลังของครอบครัว เน้นเกษตรกรที่ทำนาและทำไร่เป็นหลักอยู่เดิม
2. เกษตรกรมีความพอเพียง โดยเลี้ยงตัวเองได้ ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น เน้นให้มีอาหารเพียงพอแก่การบริโภคทั้งปี มีสิ่งแวดล้อมดี สุขภาพและอนามัยดี มีรายได้เพียงพอซื้อเครื่องนุ่งห่ม สิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตที่พอเพียง และมีที่อยู่อาศัย เกษตรกรควรมีความพอใจในชีวิต และมีความสามัคคีในชุมชน
3. มีการผลิตข้าวบริโภคเพียงพอตลอดปี คนไทยรับประทานข้าวเป็นหลักประจำวัน เฉลี่ย 200 กิโลกรัมต่อคนต่อปี หากครอบครัวหนึ่งมีสมาชิก 5 คน จะต้องมีข้าวอย่างน้อยปีละ 1,000 กิโลกรัม ดังนั้น $\text{ปลูกข้าว } 5 \text{ ไร่} \times 621 \text{ กก./ไร่} = 3,105 \text{ กิโลกรัม}$ (ผลผลิตข้าวเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2558 ไร่ละ 621 กิโลกรัม (สค. 2558) จะเพียงพอต่อการบริโภคตลอดทั้งปี ถ้าหากสามารถบำรุงรักษา บริหารจัดการ และควบคุมน้ำให้ได้ อาจได้ผลผลิตเพิ่มมากกว่านี้ ซึ่งจะเป็นส่วนเหลือสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัวได้

4. มีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูก และสำรองไว้ใช้ในฤดูแห้งแล้ง พื้นที่เพาะปลูกหลักต้องมีน้ำ โดยประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่

5. แปลงทฤษฎีใหม่ โดยประมาณ 15 ไร่ จะประกอบด้วย

- สระน้ำ 3 ไร่ ลึก 4 เมตร
จุน้ำได้ 19,000 ลูกบาศก์เมตร
- นาข้าว 5 ไร่
- พืชไร่ พืชสวน 5 ไร่
- ที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ 2 ไร่

ทั้งนี้การจัดสรรพื้นที่เพาะปลูกและแหล่งน้ำใช้จะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมด้วย

ตัวอย่างพืชที่ควรปลูก

- ไม่ผลและไม่ยืนต้น จำพวกที่สามารถใช้เป็นอาหารได้ เช่น มะม่วง มะพร้าว มะขาม ขนุน มะละกอ กล้วย แคน มะขวิด และขี้เหล็ก เป็นต้น
- พืชผักและดอกไม้ใช้เพื่อบริโภคและดึงดูดแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อรักษาระบบนิเวศให้สมบูรณ์ ได้แก่ ผักสวนครัว เช่น มะเขือ ถั่วฝักยาว เป็นต้น
- สมุนไพรและเครื่องเทศ เช่น พริกไทย บัวบก ชุมเห็ดเทศ หอมกู่ และผักบางชนิด เช่น กะเพรา โหระพา แมงลัก สะระแหน่ ตะไคร้ มะกรูด และมะนาว เป็นต้น
- ไม้ใช้สอย เช่น ไม้ มะพร้าว ตาล สะเดา ขี้เหล็ก ประดู่ และยางนา เป็นต้น
- พืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วมะนยะ อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น
- พืชคลุมดินและบำรุงดิน เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วไถกลบเพื่อบำรุงดินได้ เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนแอฟริกัน โสนพื้นบ้าน ปอเทือง ถั่วพว้า กระถิน เป็นต้น

ตัวอย่างสัตว์ที่ควรเลี้ยง

- สัตว์บก เช่น สุกร โค กระบือ ไก่ เป็ด เป็นต้น
 - สัตว์น้ำ เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียนขาว ปลาดุก กุ้ง และบางแห่งสามารถเลี้ยงกบได้ เป็นต้น
- เพื่อเป็นแหล่งอาหารประเภทโปรตีน และยังสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย
- ตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง เกษตรกรเข้าใจในหลักการและลงมือปฏิบัติจนได้ผลแล้ว กล่าวคือ มีอาหารบริโภค เลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างพออยู่พอกินตลอดปี มีอิสระจากสภาพปัจจัยภายนอก เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นที่สองและขั้นที่สามต่อไป

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

ขั้นนี้เป็นการรวมกันในรูป “กลุ่มเกษตรกร” หรือ “สหกรณ์” รวมพลังกันดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

การผลิต : เกษตรกรร่วมมือ ร่วมใจกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน เตรียมพันธุ์พืชหรือสัตว์ ปักจี้ การผลิต เช่น ปุ๋ย จัดหาน้ำ และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

การตลาด : เมื่อมีผลผลิตแล้ว กลุ่มเกษตรกร ร่วมใจกันเตรียมการเพื่อการจำหน่ายผลผลิต เช่น การจัดการ ลานตาก ยุ้ง เครื่องสีข้าว การแปรรูป การขนส่ง จนถึงการจัดจำหน่ายผลผลิต

การเป็นอยู่ : เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร มีปัจจัยพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย อย่างพอเพียง

สวัสดิการ : ชุมชนควรมีบริการที่จำเป็น ได้แก่ สถานพยาบาลชุมชนยารักษาโรค หรือมีกองทุนไว้กู้ยืม เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชน

การศึกษา : มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ และมีกองทุนเพื่อการศึกษาให้แก่เยาวชนในชุมชน

ศาสนาและสังคม : มีศาสนาเป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจในการพัฒนาสังคม กิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เกิดจากความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เมื่อดำเนินการผ่านขั้นนี้แล้ว เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม คือ เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรสามารถติดต่อประสานงานเพื่อหาแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคาร บริษัท หรือห้างร้านเอกชน เพื่อการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยทั้งเกษตรกรและสถาบันการเงินดังกล่าวจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ดี และต่อรองราคาได้

ธนาคารหรือบริษัทเอกชนสามารถซื้อผลผลิตจากเกษตรกรได้ในราคาที่ยุติธรรม

เกษตรกรสามารถซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาที่ต่ำ

ธนาคารหรือบริษัทเอกชน สามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

ข้อควรคำนึง

การทำเกษตรตามแบบทฤษฎีใหม่นั้น มีปัจจัยที่ต้องประกอบกันหลายประการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ขนาดของการจัดการพื้นที่ 15 ไร่ต่อครัวเรือน หรือตามอัตราส่วน 30:30:30:10 นั้น มีข้อหลักตายตัว หากแต่การถือครองพื้นที่มากหรือน้อยกว่าสามารถนำไปปรับใช้ได้ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก มีข้าวและผลผลิตเพื่อเป็นอาหารสามารถเลี้ยงตนเองและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอย่างไม่ขัดสน ตามหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง”

โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) โดยกองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.) มีภารกิจงานที่สอดคล้องตามนโยบายเร่งด่วนในด้านการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในปีงบประมาณ 2559 ได้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน และได้กำหนดเป้าหมายเกษตรกรผู้เป็นดินแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ในพื้นที่ 70 จังหวัด ละ 1 แห่ง โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ไม่จำกัดขนาดพื้นที่แปลงส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่
2. เป็นที่ดิน ส.ป.ก.
3. การจัดสรรพื้นที่
 - มีแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือระยะฝนทิ้งช่วงอย่างพอเพียง
 - มีนาข้าวที่สามารถผลิตข้าวเพื่อบริโภคตลอดทั้งปี

- มีการปลูกพืชหลากหลายชนิด ได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก และพืชสมุนไพร
- มีการเลี้ยงสัตว์
- มีที่อยู่อาศัยหรือที่พักแบบชั่วคราวในแปลง

การดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเป็นต้นแบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ในด้านการพัฒนาการเกษตรและการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของตนเอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถนำพาตนเองและครอบครัวหลุดพ้นจากความยากจน เป็นที่ประจักษ์และยอมรับในชุมชน เป็นต้นแบบการเรียนรู้และขยายผลแนวคิดการทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

ส.ป.ก. โดย กปร. ได้ทำการรวบรวมข้อมูลการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อจัดทำเป็นหนังสือเผยแพร่โดยได้คัดเลือกแปลงต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อนำมาจัดพิมพ์ลงในหนังสือเล่มนี้จำนวน 28 แห่ง ภาคละ 7 แห่ง ประกอบด้วย ภาคเหนือ ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงใหม่ นครสวรรค์แพร่ พะเยา สุโขทัย และอุทัยธานี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม เลย สกลนคร สุรินทร์ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ภาคกลาง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครปฐม ปราจีนบุรี ปทุมธานี ราชบุรี และลพบุรี และภาคใต้ ได้แก่ กระบี่ ประจวบคีรีขันธ์ พังงา ยะลา หนองสงขลา และสุราษฎร์ธานี

แผนที่แสดงตำบลที่ตั้งแปลงที่ดิน โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคเหนือ

จังหวัดกำแพงเพชร นายเฉลา เงินคำ

จังหวัดเชียงใหม่ นายสมจิตร อัครา

จังหวัดนครสวรรค์ นายผดุง ช่วยคำชู

จังหวัดพะเยา นายชัย วรรณศร

จังหวัดแพร่ นางผ่องพรรณ พินิจปวงชน

จังหวัดสุโขทัย นางกฐิน แสงมี

จังหวัดอุทัยธานี นายสมเศียร โพธิ์สันทัด

ภาคเหนือ

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดกำแพงเพชร

นายเจลา เงินคำ อายุ 62 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 78 หมู่ที่ 6 ตำบลหินตาด

อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

เนื้อที่ : 22.83 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

จากการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างยากลำบาก ไม่มีความสุข รายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สินจำนวนมาก จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการขุดสระน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนในเนื้อที่ 3 ไร่ ซึ่งเชื่อว่าเมื่อน้ำจะสามารถทำการเพาะปลูกให้เกิดผลดีได้และทำไร่สวนผสมโดยปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น เลี้ยงปลา เลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ และปลูกข้าวอย่างเป็นสัดส่วน แรกๆ ทำไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ นอกจากนั้นยังมีอาชีพเสริม ได้แก่ ทำไม้กวาด ทอเสื่อ ผ่าด่าน และน้ำส้มควันไม้เพื่อจำหน่ายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพดังกล่าวให้กับเกษตรกรในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปเป็นประจำ ปัจจุบันตนเองและครอบครัวมีความสุขตามวิถีแห่งความพอเพียงและจะยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ปลูกข้าวโดยใช้ปุ๋ยคอกและขอร์โมนกล้วยที่ผลิตเองเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ทำขอร์โมนไข่เพื่อบำรุงต้นข้าว ทำปุ๋ยน้ำชีวภาพด้วยการหมักวัสดุเหลือใช้ในการเกษตรกับสาร พด. ทำสารไล่แมลงจากใบสะเดาและสมุนไพรต่างๆ หมักรวมกัน ผลผลิตข้าวครั้งหนึ่งจะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน ที่เหลือเก็บไว้ทำพันธุ์เพื่อปลูกในปีถัดไปและจำหน่าย และใช้แรงงานในครัวเรือนในการปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นสำคัญ

- ปลูกผักแบบปลอดสารพิษ เป็นการปลูกผักแบบกางมุ้ง มีการรองพื้นด้วยปุ๋ยหมัก และฉีดปุ๋ยน้ำ พอดผัก ฉีดน้ำหมักงาเพื่อให้ผักมีรสชาติหวานกรอบ

- ปลูกสะเดา ผักหวานป่า และไผ่หวาน ดูแลด้วยการใส่ปุ๋ยคอกและใบไม้ที่คลุมที่โคนต้น สะเดาจะเก็บยอดวันเว้นวัน ไผ่หวานสามารถเก็บหน่อขายได้และตัดต้นแก่มาทำค้ำไม้กวาด ส่วนผักหวานป่าจะปลูกไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่ และเก็บขายตามฤดูกาล

- ปลุกกระเจี๊ยบ โดยปลูกไว้ที่บ่อเลี้ยงปลาประมาณ 2 เดือนสามารถเก็บขายได้
- ปลุกมะนาว โดยวางระบบสปริงเกอร์และใช้ปุ๋ยน้ำหมักฉีดเพื่อบำรุงต้น จะให้น้ำในช่วงต้นฤดูหนาว จะมีผลผลิตออกช่วงหน้าแล้ง จะขายได้ราคาดีในช่วงเดือนพฤษภาคม และทำกิ่งพันธุ์จำหน่าย
- เพาะเห็ดนางฟ้าโดยใช้ระบบน้ำหยด รดน้ำเช้าเย็น ควบคุมการใช้ปุ๋ยน้ำหมัก
- ไก่พื้นเมือง จะเลี้ยงด้วยรำข้าวและฟางที่หุบเอาข้าวออกแล้ว
- เลี้ยงปลาตูก ปลาตะบิติ และปลาสลิด โดยให้อาหารด้วยเศษผักที่เหลือจากการตกแต่งผักสลับกับหัวอาหาร และมีการให้ใบหม่อนบางครั้ง
- เลี้ยงหอยขม โดยจะปล่อยเลี้ยงแบบธรรมชาติในสระที่เลี้ยงปลา สามารถเก็บได้ตลอด
- เลี้ยงสุกร โดยใช้หัวอาหารเลี้ยง และใช้มูลสุกรผลิตเป็นแก๊สชีวภาพใช้ในครัวเรือนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ที่อยู่อาศัย	0.20	ไร่
สระน้ำ	3	ไร่
นาข้าว	12	ไร่
ไร่หวาน	1	ไร่
ไม้ผลไม้ยืนต้น	4	ไร่
มะนาว	1	ไร่
เตาเผาถ่าน	0.50	ไร่
พืชผัก	0.50	ไร่
โรงเพาะเห็ด	0.20	ไร่
คอกสัตว์	0.40	ไร่

เลี้ยงปลาและปลูกกระเจี๊ยบในสระน้ำ

ปศุสัตว์

สุกร เลี้ยงเพื่อจำหน่ายและใช้มูลสุกรผลิตเป็นแก๊สชีวภาพ
ไก่พื้นเมือง เลี้ยงเพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน

ประมง

เลี้ยงปลาชนิดต่าง ๆ เช่น ปลานิล ปลาสลิด ปลาดุก
ปลาหับทิม เป็นต้น

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ลุงเลาและครอบครัว ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง สำหรับความพอประมาณนั้น ลุงเลาจะปลูกพืชแบบผสมผสานในสวนของตนเอง เริ่มจากการปลูกข้าวและรับประทานข้าวที่ตนเองปลูก เหลือจึงนำไปขาย ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา เพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน ในแต่ละวันแทบไม่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนแต่อย่างใด ความมีเหตุผล ลุงเลาจะปลูกพืชที่ตลาดในชุมชนหรือตลาดทั่วไปต้องการเป็นหลักและปลูกในจำนวนที่ไม่มากเกินไปตามความต้องการของตลาดและเหมาะสมกับแรงงานในครัวเรือนที่มีอยู่ ซึ่งทำให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและเก็บเกี่ยวได้ทันเวลา การมีภูมิคุ้มกันคือ การปลูกพืชผสมผสานแบบพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อลดความเสี่ยงและความผันผวนในเรื่องราคาผลผลิต เพราะผลผลิตใดไม่สามารถเก็บสลับหมุนเวียนจำหน่ายได้ทุกฤดู ด้านความรู้ ลุงเลาให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำการเกษตรให้ได้ผลดีอยู่เสมอ โดยจะเข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นประจำ ด้านคุณธรรม ลุงเลาไม่ได้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดและการพนันทุกชนิด ไม่ดื่มสุราของมึนเมาและอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วยดีเสมอมา

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การตอนกิ่งมะนาว
- การทำไม้กวาด
- การทอเสื่อ
- การทำเตาเผาไม้สักควันไม้
- การทำปุ๋ยน้ำหมักสูตรต่างๆ

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	120,000
- นอกภาคการเกษตร	200,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	14,000
รวมรายรับ	334,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	60,000
- นอกภาคการเกษตร	70,000
2.2 ค่าอาหาร	20,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	2,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	36,000
รวมรายจ่าย	191,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	143,000
3. หนี้สิน	200,000
4. เงินออม	30,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่

นายสมจิตร อัครา อายุ 60 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 128/1 หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ทอพระ

อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

เนื้อที่ : 7.09 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เดิมทำการเกษตรโดยปลูกพืชเชิงเดี่ยว (ลำไย) และใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินทำให้ดินเสื่อมคุณภาพและส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมรวมทั้งสุขภาพเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันราคาผลผลิตไม่แน่นอน บางปีราคาถูกมากทำให้ขาดทุน ต่อมาจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตโดยหันมาทำการเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ เน้นการปลูกพืชที่หลากหลาย เลี้ยงสัตว์ และจัดสรรพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นสัดส่วนโดยเป็นพื้นที่ทำนา 2 ไร่ ไม้ผล (ลำไย มะม่วง และอื่นๆ) 3 ไร่ สระน้ำ 2 สระๆ ละ 1 ไร่ และโรงเรือนทำปุยหมัก 1 งาน นอกจากนั้นยังได้เลี้ยงปลาในสระน้ำและปลูกพืชผักสวนครัวต่างๆ บริเวณคันนาซึ่งการทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่นี้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี มีผลผลิตออกจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง มีรายได้หมุนเวียนเพิ่มขึ้น และส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัวด้วย

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ทำนา 2 ไร่ โดยเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ปีใดได้ผลผลิตมากก็จำหน่ายเพื่อเป็นรายได้
- ปลูกลำไยคุณภาพ ผลโต เนื้อหนา รสชาติหวาน กรอบ โดยมีพ่อค้ามารับซื้อถึงในพื้นที่ควบคุมทำการลำไยออกฤดูเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคา
- เลี้ยงปลานิลและปลาดุกเพ็ญ ไว้จำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน
- เลี้ยงหมูหลุม ไร่และเปิด โดยใช้วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบสำหรับเลี้ยงสัตว์
- ปลูกลูกผสมยางนา ผักหวานบ้าน สะเดา ข่า ขมิ้น ตะไคร้ ชะอม บวบ และผักกวางตุ้ง บนคันนา ซึ่งสามารถขายได้ในตลาดชุมชนและมีพ่อค้ามารับซื้อถึงในแปลง
- ทำปุ๋ยหมัก 15 ตัน/ปี โดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟาง ต้นกระเทียม และแกลบเป็นหลัก

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ที่อยู่อาศัย	0.20 ไร่
สระน้ำ	1.50 ไร่
นาข้าว	2 ไร่
ลำไย	1.50 ไร่
ไม้ผลไม้ยืนต้น	1 ไร่
พืชผัก	0.50 ไร่
ลานทำปุ๋ยหมัก	0.50 ไร่
คอกสัตว์	0.20 ไร่

ปศุสัตว์

หมูหลุม เป็ด ไก่ เลี้ยงเพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน

ประมง

เลี้ยงปลาในบ่อต่าง ๆ เช่น เลี้ยงปลานิลและปลาดุกในบ่อ ไร่จำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เน้นการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบโดยปลูกพืชให้มีความหลากหลายตามความต้องการของตลาดและเป็นพืชที่ตนเองรับประทาน รวมทั้งเป็นพืชที่สามารถปรับตัวได้ดีตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศท้องถิ่น เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชควบคู่การใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักเพื่อลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังมีการนำวัสดุเหลือใช้ในภาคการเกษตรมาทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตร ซึ่งเป็นการรักษาสังแวดล้อมและทำให้โครงสร้างดินดีขึ้น ขณะเดียวกันสมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันประหยัด ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อและดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การปลูกกล้วยคุณภาพ และการผลิตลำไยนอกฤดู
- การทำปุ๋ยอินทรีย์
- การเลี้ยงหมูหลุม
- การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดนครสวรรค์

นายผดุง ช่วยคำชู อายุ 56 ปี
ที่อยู่ : เลขที่ 142 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่วงก์
อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์
เนื้อที่ : 15.29 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เดิมนายผดุง ช่วยคำชู หรือลุงซุน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ก่อนแล้ว แต่เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือ ทำนา ปลูกข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นส่วนใหญ่เพียงอย่างเดียว หรือปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เพียงเฉพาะฤดูกาลเท่านั้น อีกทั้งยังเกิดปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ และโรคระบาดของพืชทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการเพาะปลูกในครั้งต่อไป จนกระทั่งเมื่อปี 2552 ได้เข้าร่วมโครงการของ ส.ป.ก.นครสวรรค์ เพื่อฝึกอบรมด้านการเกษตรและไปศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของนายสุพจน์ โคมณี ตำบลหนองกระเจา อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จึงทำให้เกิดแนวคิดในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และได้นำมาปรับใช้ทำการเกษตรในแปลงพื้นที่ของตนเองเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทานาปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวหอมมะลิ และสีเป็นข้าวสาร เพื่อไว้บริโภคและบรรจุถุงไว้จำหน่าย
- การแปรรูปข้าวสาร เป็นขนม เช่น ข้าวแต่น้ำบรรจุถุงหรือกล่อง การคองหน่อไม้บรรจุขวด เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย ซึ่งเป็นวิธีการช่วยถนอมอาหารและเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- การปลูกไม้ผล เช่น แก้วมังกร ขนุน มะม่วง ตลิงปลิง มะละกอ มะขาม กล้วยหอม กล้วยไข่ กล้วยน้ำว้า มะพร้าว น้ำหอม มะพร้าวแดง และมะกอกน้ำ เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การปลูกพืชสมุนไพร เช่น มะกรูด ข่า ตะไคร้ โหระพา ขมิ้นชัน พืชหลายใจ ร่วนหางจระเข้ และรางจืด ส่วนใหญ่แล้วจะปลูกไว้เพื่อบริโภค ท้ายสนามในประพาสบ้าน ส่วนที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย

- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น มะเขือ พริก ถั่วฝักยาว ถั่วลันเตา และบวบ ปลูกไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่เนื้อ ไก่ไข่ เป็ดเนื้อ และเป็ดไข่ ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงปลาในพืช เช่น ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลาคู ปลากะพงขาว เป็นต้น เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/โรงเรียน/สวนป่า/ไม้ยืนต้น/	8 ไร่
ไม้ผล/พืชผักสวนครัว	
นาข้าว	3 ไร่
มันสำปะหลัง	3 ไร่
สระน้ำ	2 สระ
อื่น ๆ เช่น อ้อย ต้นไผ่ ไม้หว้าน	
และหญ้าเนเปีย (เพื่อไว้เลี้ยงสัตว์)	

ปศุสัตว์

ไก่เนื้อ	40 ตัว
ไก่ไข่	175 ตัว
เป็ด	4 ตัว
เป็ดไซ	27 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลากินพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาทะเลน้ำจืด
ปลาช่อน ปลาดุก ปลาเกร็ดขาว เป็นต้น

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ลุงขุนและครอบครัว ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พออยู่พอกิน ปลูกอะไรก็กินอย่างนั้น โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาการทำการเกษตรอยู่เสมอ รวมทั้งการลดละเลิกอบายมุขและสิ่งเสพติดทุกอย่าง สิ่งสำคัญคือ ตั้งแต่ปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้มา ทำให้ปัญหาภาระหนี้สินลดเบาบางลงไปมาก ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย จึงได้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและไม่เกิดความรู้สึกเครียด

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การบริหารจัดการเรื่องข้าว
- กระบวนการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	230,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	140,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	370,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	90,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	36,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	5,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	5,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	10,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	7,000
รวมรายจ่าย	153,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	217,000
3. หนี้สิน	340,000
4. เงินออม	20,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดพะเยา

นายชัย วรรณศรี อายุ 63 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 68 หมู่ที่ 7 ตำบลจุน

อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

เนื้อที่ : 40.94 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เริ่มประกอบอาชีพทำการเกษตรเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยได้รับการฝึกฝนอาชีพเกษตรจากบิดา มารดา ทำให้รักในอาชีพเกษตร และเป็นอาชีพที่อิสระเป็นนายตนเอง สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และสร้างความยั่งยืนให้แก่ชีวิต

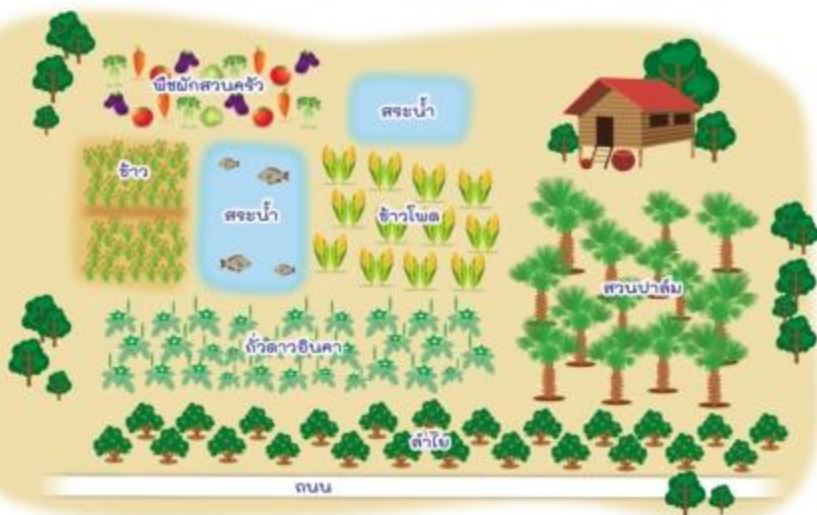
แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ปลุกข้าว (พันธุ์ กข 6 และหอมมะลิ) เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย
- ปลุกปาล์มน้ำมัน ส่งผลผลิตเพื่อจำหน่ายให้สหกรณ์ในหมู่บ้าน
- ปลุกพืชผัก เช่น กะหล่ำปลี พริกทอง พริก ถั่วพิกยาว ผักกาด โดยจำหน่ายในตลาดนัดสีเขียวในโรงพยาบาลจุน
- ปลุกพืชไร่ พืชสวน เช่น ข้าวโพด ลำไย มะขาม จำหน่ายให้แก่พ่อค้าตามฤดูกาล
- เลี้ยงสัตว์ ไข่พันธุ์พื้นเมือง เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์	1	ไร่
สระน้ำเพื่อการเกษตร	3	ไร่
ปลูกข้าว (พันธุ์ กข 6 และหอมมะลิ)	22	ไร่
ปลูกไม้ผล เช่น ลำไย มะขาม	4	ไร่
ปลูกปาล์มน้ำมัน	4	ไร่
ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	2	ไร่
ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (หลังนา)	7	ไร่
ปลูกแตงโม	1	ไร่
ปลูกพืชผัก เช่น กะหล่ำปลี พริกทอง	3.94	ไร่
พริก ถั่วฝักยาว ผักกาด ถั่วดาวอินคา		

บุคคลตัว

ไก่งวงผู้พื้นเมือง (เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน)

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย เช่น ปลานิล ปลาดุก

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิมโดยเดินทางสายกลาง ความไม่ประมาท รู้จักประมาณตน และทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง มีการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การทำน้ำหมักชีวภาพ/ น้ำหมักสมุนไพร
- การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์
- การเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า
- การตอนกิ่งต้นไม้ (ลำไย)

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี /2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	379,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	379,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	102,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	6,000
2.2 ค่าอาหาร	18,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เลือผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	2,400
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	131,400
รายได้สุทธิ 1 - 2	247,600
3. หนี้สิน	400,000
4. เงินออม	280,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดแพร่

นางผ่องพรรณ พินิจพวงชน อายุ 48 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 53 หมู่ที่ 10 ตำบลน้ำเลา

อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่

เนื้อที่ : 19.82 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวทางการประกอบอาชีพ

จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย และได้เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ ขณะนั้นทำงานบริษัทเอกชน ซึ่งทำเป็นเวลานานพอสมควรจนอายุเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งมีปัญหาทางการเงินรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงตัดสินใจเดินทางกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ของบรรพบุรุษ ในปี พ.ศ. 2548 ได้เริ่มทำเกษตรผสมผสานโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และได้นำประสบการณ์ การศึกษาดูงานขณะทำงานเอกชนมาทดลองทำและปรับใช้จนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ พึ่งพาตนเองบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และไม่เคยใช้สารเคมีทำให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค และมีการลดต้นทุนการผลิตโดยไม่พึ่งพาระบบทุนนิยม เช่น ใช้น้ำหมักชีวภาพแทนสารเคมี ยารักษาแมลง ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และใช้สารชีวภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเอง การประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี พึ่งตนเองได้ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี เพื่อเข้าสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ปลุกข้าว โดยปลูกในรูปแบบใช้ข้าวต้นเดียว ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพการเจริญเติบโตของต้นข้าว และลดต้นทุนการผลิตด้านเมล็ดพันธุ์ และเกษตรกรได้ปลูกเพื่อทำเมล็ดพันธุ์จำหน่ายด้วย
- จำหน่ายโกเนื้อข้าวแหละในรูปแบบขายปลีกและขายส่ง
- ปลูกไม้เพื่อขยายพันธุ์ (พันธุ์ไม่วิ) เพื่อจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ที่อยู่อาศัย	0.50	ไร่
แหล่งน้ำ (ห้วยสาธารณะ) /สระน้ำเพื่อ	1.20	ไร่
การเกษตร		
นาข้าว	3	ไร่
ปลูกไม้ (พันธุ์ไม้ไร่)	12	ไร่
ปลูกไม้ผล เช่น ส้ม กล้วย ทุเรียน	2	ไร่
ปลูกพืชสวน เช่น กล้วยหอมทอง	1	ไร่
ไร่มันสำปะหลัง	0.50	ไร่
ปลูกไม้ใช้สอย/ไม้ยืนต้น เช่น สักทอง		
ตะกู ไม้ซาง		

ปศุสัตว์

เลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ (เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน)

ประมง

เลี้ยงปลา ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาช่อน ปลาตะเพียน ปลาสลิด
(ปัจจุบันยังไม่ได้รับผลผลิตเนื่องจากเกษตรกร
เริ่มปล่อยปลาเมื่อต้นเดือนมกราคม 2559)

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

รู้จักวางแผนการบริหารจัดการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การปลูกพืชตามความต้องการของตลาด และปลูกทุกอย่างที่กินได้ หากเหลือก็นำไปจำหน่าย มีการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประกอบอาชีพตามแผนเศรษฐกิจพอเพียง คือ ค้อยๆ ทำไม่รีบเร่ง สะสมประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาคือพบไปตามลำดับเป็นขั้นตอนจนเกิดความชำนาญ มีเครือข่ายเพื่อจำหน่ายผลผลิต เช่น เครือข่ายเกษตรกรยั่งยืน มีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตและการวางแผนการใช้เงินทุน มีการจัดการสิ่งเหลือใช้ในกิจกรรม เช่น การนำวัสดุเหลือใช้มาทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยอินทรีย์จากขี้วัวขี้ควายไล่เสียดสัตว์ เกษตรกรมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีมีความรอบรู้ และมีข้อมูลในการตัดสินใจที่จะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ตามความต้องการของตลาด

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การเลี้ยงปลาในบ่อดิน
- การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน
- การขยายพันธุ์ไม้ (ไม้ไร่)
- การจัดการตลาดพืชผักเพื่อเข้าสู่มาตรฐานสินค้าเกษตร
- เป็นวิทยากรด้านเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	593,000
- นอกภาคการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	50,000
รวมรายรับ	643,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	15,000
- นอกภาคการเกษตร	60,000
2.2 ค่าอาหาร	60,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	2,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	2,000
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	3,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	145,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	498,000
3. หนี้สิน	300,000
4. เงินออม	120,000

เกษตรกรหญิงใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสุโขทัย

นางกฐิน แสงมี

ที่อยู่ : เลขที่ 45/2 หมู่ที่ 8 บ้านวังไผ่สูง ตำบลไกรนอก

อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

เนื้อที่ : 25.28 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เดิม นางกฐิน แสงมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลไกรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ทำการเกษตรแบบปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยการทำนาปลูกข้าวอย่างเดียว ประสบปัญหาขาดทุน สาเหตุจากราคาผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคา แม่ลงศัตรูพืชระบาด ทำให้ผลผลิตลดลง ปุ๋ยเคมีราคาแพง และถั่วปีโต เกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมหรือฝนแล้ง ผลผลิตจะได้ผลกระทบบ่อยหลาย ทำให้มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น

ในปี 2556 เมื่อได้เห็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การทำกิจกรรมไร่นาสวนผสมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการทำการเกษตรที่ยั่งยืน จึงคิดที่จะปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มาทำกิจกรรมไร่นาสวนผสม โดยศึกษาข้อมูลหาความรู้จากแหล่งต่างๆ แล้วมาปรับใช้กับไร่ของตนเอง จากกิจกรรมที่ทำอยู่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถนำเงินรายได้ไปชำระหนี้ ทำให้มีความสุขในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าว กข อายุสั้นเพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การทำนาปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ โดยวิธีดำนากล้าต้นเดียว เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- การปลูกไม้ผล ปลูกไม้ผลรวม เช่น มะละกอ มะม่วง ขนุน มะพร้าว น้อยหน่า มะไฟ ละมุด กล้วย มะนาว เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การปลูกพืชสมุนไพร เช่น มะกรูด ข่า ตะไคร้ รากเจตมูลเพลิง หางไหลแดง กะทือ กระเพรา ว่านหาง จระเข้ เพื่อบริโภคและทำยาสมุนไพรประจำบ้าน
- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น แตงโม พริกทอง ชะอม ถั่วฝักยาว พริก มะเขือ ปลูกไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น โคเนื้อ ไก่ไข่ นกกระทา เป็ด สุกร ห่าน เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงปลาในบ่อ เช่น ปลานิล ปลาหมอสี ปลาตะเพียน ปลาดุก ปลาทับทิม ปลาสวาย ปลาช่อน เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

วัดเขียนกลางมืองสุวรรณ

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

พืชผักสวนครัว	5 ไร่
นาข้าว	16 ไร่
บ่อเลี้ยงปลา	8 ไร่
อื่นๆ เช่น บึงหมัก แปลงหญ้าเลี้ยงโค	1 ไร่

ปศุสัตว์

โคเนื้อ	25 ตัว
ไก่ไข่	150 ตัว
นกกกระทา	1,500 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลาในบ่อ เช่น ปลาหมอสี ปลาตะเพียน
ปลานิล ปลาทับทิม ปลาสวาย ปลาดุก
(เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและจำหน่าย)

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ใหญ่กฐินและครอบครัว ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหลักในการดำเนินชีวิตและทำการเกษตร คือ มีความพอประมาณในการใช้จ่าย ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ และมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาตัวเอง และแปลงเกษตรอยู่เสมอ ตลอดจนมีความมานะ พากเพียร อดทน พยายาม และมีความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และมีความภาคภูมิใจในการแบ่งปันความรู้สู่เกษตรกรและชุมชน

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การเพาะพันธุ์นกกระทา และปลาหมอสี
- กระบวนการเกษตรทฤษฎีใหม่ (การทำไร่นาสวนผสม)

6. บัญชีครัวเรือน

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	1,075,909
- นอกภาครัฐการเกษตร	96,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	1,171,909
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	615,780
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	54,750
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	5,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,500
2.5 ที่อยู่อาศัย	200,000
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	12,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	125,000
รวมรายจ่าย	1,016,030
รายได้สุทธิ 1 - 2	155,879
3. หนี้สิน	500,000
4. เงินออม	100,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดอุทัยธานี

นายสมเกียรติ โพธิ์สันทัด อายุ 53 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 11 หมู่ที่ 2 ตำบลป่าอ้อ

อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

เนื้อที่ : 24.26 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

ปี พ.ศ. 2550 ลุงสมเกียรติ ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านเขาวง ตำบลป่าอ้อ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
แรกเริ่มลุงสมเกียรติได้ทำสวนส้มโอเป็นพืชหลัก และได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรในจังหวัดต่างๆ
และพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้เกิดแนวคิดต้องการจะการทำเกษตรแบบพอเพียงบ้าง จึงได้ลงทุนขุดสระน้ำ
เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นอย่างหลากหลายชนิด และ
ในปัจจุบัน ได้มีเกษตรกร ประชาชน ได้เข้ามาศึกษารูปแบบการทำเกษตรของลุงสมเกียรติ เพื่อนำไปปรับ
ใช้กับแปลงที่ดินของตนเอง และหน่วยงานราชการต่างๆ ยังใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่สนใจทำการ
เกษตรแบบพอเพียงอีกด้วย

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- แปรรูปมันสำปะหลัง พันธุ์พิรุณ 2 ด้วยการนำไปนึ่งและโรยน้ำตาลกับมะพร้าว แล้วนำไปจำหน่ายในตลาดชุมชน
- จำหน่ายผลไม้ในสวน เช่น ส้มโอ เงาะ ให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อ
- ปลุกผักสวนครัวและผักสลัดในโรงเรือนกางมุ้ง และนำไปจำหน่ายในตลาดใกล้เคียงและมีพ่อค้ามารับซื้อในแปลง

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ที่อยู่อาศัย/แปลงเพาะกล้วยไม้	1	ไร่
สระเก็บน้ำ 4 สระ	4	ไร่
นาข้าว	4	ไร่
ป่าไม้ (พันธุ์ ไม้ข้าวหลาม, ไม้สีสุก, ไม้ตง)	1.50	ไร่
สวนส้มโอ	1	ไร่
สวนทุเรียน, ลองกอง, ผักหวานป่า	1	ไร่
สวนเงาะ/ไม้เบญจพรรณ/ไม้หายาก	1	ไร่
สวนกล้วยน้ำว้า	1	ไร่
แปลงมันสำปะหลัง	6	ไร่
ผักสวนครัวกางมุ้ง เช่น ผักชี	0.25	ไร่
คชน้ำ ผักกาดขาว ต้มหอม ผักสลัด		

ปศุสัตว์

เลี้ยงโค (พันธุ์ลูกผสมพันธุ์ชาโรเลส์)	9 ตัว
(เพื่อนำมูลมาทำปุ๋ยหมัก)	
เลี้ยงไล่เตียน (เพื่อทำปุ๋ย)	
เลี้ยงอันพันธุ์ (เพื่อจำหน่ายลูกพันธุ์)	
เลี้ยงไก่พื้นเมือง (เพื่อเป็นอาหาร)	70 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลา ได้แก่ ปลาดุก ปลาแรด ปลาสลิด ปลาบึก	
ปลานิล ปลาดะเพียน (เลี้ยงไว้เพื่อ	
เป็นอาหารและจำหน่าย)	
เลี้ยงกบ พันธุ์ลูกผสมกุลหรือก ประมาณ 50 ตัว	
(เลี้ยงไว้เพื่อเพาะลูกพันธุ์ชาย)	

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ลุงสมเกียรติ ได้มีการพัฒนาการทำเกษตรมาเรื่อยๆ เริ่มจากการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในชุมชน อีกทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ ได้เข้าไปสนับสนุน จนทำให้ลุงสมเกียรติมีรอบรู้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านประมง ปศุสัตว์และการทำปุ๋ยหมัก นอกจากนั้น ลุงสมเกียรติ ยังเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยให้กับคนในชุมชน ปัจจุบันแปลงเกษตรกรรมของลุงสมเกียรติกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง ลุงสมเกียรติมีหลักการดำเนินชีวิต คือ การพออยู่ พอกิน พอใช้ โดยไม่ใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การทำเกษตรในรูปแบบไม่ใช้สารเคมีใช้ธรรมชาติเป็นหลัก
- การทำปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์
- การทำสวนผลไม้โดยใช้ธรรมชาติเกื้อกูล
- ด้านประมงและปศุสัตว์

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี /2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	80,000
- นอกภาคการเกษตร	14,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	240,000
รวมรายรับ	334,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	55,000
- นอกภาคการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	17,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	เบิกได้
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	1,800
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	-
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	3,000
รวมรายจ่าย	76,800
รายได้สุทธิ 1 - 2	257,200
3. หนี้สิน	1,200,000
4. เงินออม	150,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัดขอนแก่น นายคำมา เทศชาลี

จังหวัดมหาสารคาม นายสาคร ทับทิมไสย์

จังหวัดเลย นายวิชัย ชาวนาแปน

จังหวัดสกลนคร นายประมวลชัย ทองใส

จังหวัดสุรินทร์ นางรำพึง อินทร์สำราญ

จังหวัดอุบลราชธานี นายจิตติกร โตนันท์

จังหวัดอำนาจเจริญ นางหนูรัก แสนโสภา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดขอนแก่น

นายคำมา เทศชาลี อายุ 52 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 57 หมู่ที่ 2 บ้านวังทอง ตำบลวังหิน

อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

เนื้อที่ : 15.27 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวทางการประกอบอาชีพ

นายคำมา เดิมประกอบอาชีพเกษตรกรโดยปลูกมันสำปะหลัง และอ้อย ใช้แค่ปุ๋ยเคมีในการบำรุงพืช แต่เนื่องจากพื้นที่สภาพแห้งแล้ง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และดินแข็งเนื่องจากมีการใช้ปุ๋ยเคมีมาก จึงทำให้ผลผลิตไม่ได้ผลเท่าที่ควร ลงทุนไปเท่าไรมีแต่ขาดทุน ทำให้เกิดหนี้สินพอกพูน จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเริ่มปรับเปลี่ยนแนวคิดโดยเริ่มแรกหันมาปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในพื้นที่ของตัวเองกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ พร้อมกับมีทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ 1 ไร่ โดยเริ่มแรกทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนก่อน พอเหลือจากบริโภคก็นำผลผลิตไปขายตามตลาด พร้อมกับเลิกใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากนายคำมา เป็นคนที่มีความคิดหัวหนา หันมาใช้ปุ๋ยคอกในการเกษตร และต่อมาได้เริ่มทำปุ๋ยหมักใช้เองในครัวเรือนผลิตแก๊สชีวภาพ จากมูลสุกร ฯลฯ ปัจจุบัน นายคำมา เทศชาลี ปลูกผักกางมุ้งเพื่อขายผลผลิตที่ปลอดภัยและตลาด กรีนมาร์เก็ต ปัจจุบันความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ครอบครัวอบอุ่น มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาแบบเกษตรปลอดภัย ผลผลิตข้าวที่ได้เก็บไว้บริโภค และจำหน่ายให้กับโรงสีข้าว
- การผลิตปุ๋ยหมักจากมูลสุกรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
- การผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรเพื่อใช้ในครัวเรือน
- การปลูกไม้ผล เช่น กล้าย มะนาว ขนุน และน้อยหน่า เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การปลูกพืชผักสวนครัวแบบเกษตรปลอดภัย เช่น คื่นช่าย กวางตุ้ง ผักกาดขาว หน่อไม้ฝรั่ง และต้นหอม ผลผลิตจะนำไปจำหน่ายที่ตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษของทางโรงพยาบาลหนองสองห้อง และผักที่ปลูกในโรงเรือนก็จะนำไปจำหน่ายให้กับกลุ่มปลูกผักปลอดภัย ชาญให้โรงแรมพูลแมน จ.ขอนแก่น ตลาดกรีนมาร์เก็ต และตลาดทั่วไปของตำบลวังหิน

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/โรงเรียน/สวนป่าไม้/	6.26	ไร่
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/พืชผักสวนครัว		
นาข้าว	3	ไร่
อ้อย	3	ไร่
สระน้ำ	3	ไร่

ปศุสัตว์

สุกร	6	ตัว
ไก่	15	ตัว
โค	3	ตัว

ประมง

เลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก ปลานิล ปลาสลิด ปลาสวาย ฯลฯ

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การทำการเกษตรเพื่อการบริโภคเองในครัวเรือน เพื่อเป็นการลดรายจ่าย และนำผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคไปขาย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน และการใช้พื้นที่เท่าที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- เกษตรทฤษฎีใหม่
- เกษตรผสมผสาน/เศรษฐกิจพอเพียง
- การผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์
- การผลิตผักให้ได้มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP
- การผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	207,300
- นอกภาครัฐการเกษตร	2,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	120,000
รวมรายรับ	329,300
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	33,345
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	3,642
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสือผ้า เครื่องนุ่งห่ม	-
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	2,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	150,000
2.8 ค่าน้ำ ค่าไฟ	14,000
รวมรายจ่าย	202,987
รายได้สุทธิ 1 - 2	126,313
3. หนี้สิน	10,000
4. เงินออม	116,313

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดมหาสารคาม

นายสาคร ทับทิมไสย์ อายุ 54 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 209 หมู่ที่ 9 บ้านโนนทอง ตำบลโนนแดง

อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

เนื้อที่ : 10.16 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อปี พ.ศ. 2535 นายสาคร ประกอบอาชีพรับจ้างและรับเหมาหล่อพระพุทธรูปทองเหลือง ที่ นครชัยศรี จ.นครปฐม จากนั้นเปลี่ยนไปทำงานรับจ้างเนื่องจากสุขภาพไม่ดีเป็นโรคภูมิแพ้ ที่เกิดจากฝุ่นละอองในการหล่อพระพุทธรูป ต่อมา นายสาคร เริ่มสนใจทำเกษตรผสมผสานปี พ.ศ. 2550 สาเหตุที่สนใจและคิดทำเกษตรผสมผสานเนื่องจาก นายสาครคิดอยู่เสมอว่าเราคือ “ชาวไร่ ชาวนา คือเกษตรกร” เราต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด และใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เต็มที่ ไม่ใช่วิ่งไปตามกระแส จากนั้นจึงเริ่มเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน เพื่อนำแนวคิดมาปฏิบัติ เป็นแบบอย่าง ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนจาก ส.ป.ก. ได้แก่ การอบรมให้ความรู้และการศึกษาดูงาน ด้านต่างๆ เช่น สระน้ำประจำไร่นา ถนนในแปลง ระบบชลประทานจุลภาค และเงินกู้ต่างๆ

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

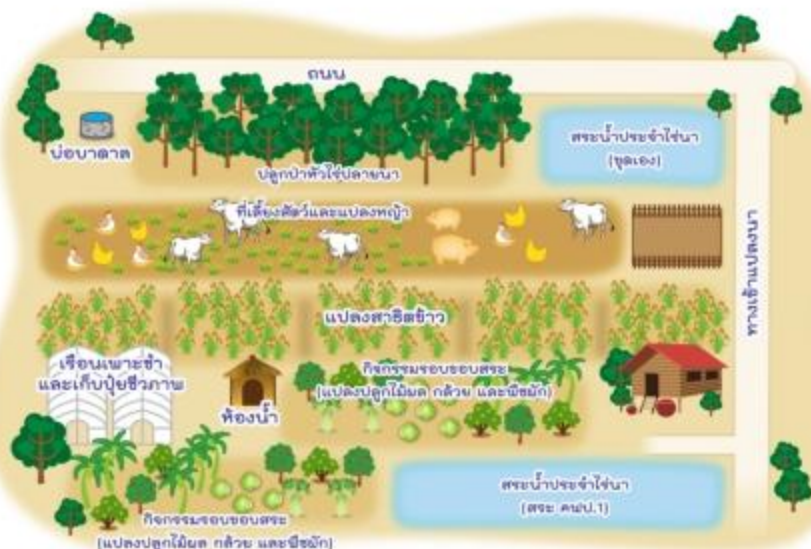
- การทำนา ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวหอมสกล และ ข้าวเหนียวแดง ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ทั้งพาธรรมชาติ ผลผลิตที่ได้เป็นข้าวอินทรีย์ส่งข้าวเปลือกไปขายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวกล้องอินทรีย์

- การผลิตปุ๋ยหมักจากมูลหมูหลุมและมูลโคเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

- การปลูกไม้ผล เช่น ทุเรียน ฝรั่ง ชมพู่ มะพร้าว มะละกอ มะม่วง และกล้วย เพื่อไว้บริโภค และ จำหน่าย
- การปลูกพืชผักสวนครัวโดยการปลูกแบบหมุนเวียน เช่น พริก กระเจี๊ยบ ถั่วฝักยาว ชะ และตะไคร้
- การปลูกไม้ยืนต้น เช่น มะขามป้อม ขี้เหล็ก สะเดา ยางนา พะยูง ประดู่ แดง และไม้ ปลูกเรื่อยๆ ทุกปี เศษวัชพืช ใบไม้ นำมาทำปุ๋ยหมัก ปัจจุบันเป็นแหล่งอาหารสามารถเก็บเห็ด นำไปแปรรูป จำหน่ายที่ ตลาดสีเขียวในอำเภอ และจังหวัด
- การเลี้ยงหมูหลุม โค และไก่ เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงปลาในบ่อ เช่น ปลาตะเพียน ปลาดุก และปลานิล เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/โรงเรียน/สวนป่าไม้/ไม้ผล/	2.16	ไร่
ไม้ยืนต้น/พืชผักสวนครัว		
นาข้าว	7	ไร่
สระน้ำ	1	ไร่

ปศุสัตว์

หมูหลุม	6	ตัว
ไก่	50	ตัว
เป็ด	3	ตัว
โค	2	ตัว

ประมง

เลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก เพียน ปลาดุก ปลานิล

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวงเป็นต้นแบบในการวางแผนบริหารจัดการกิจกรรมในแปลงเกษตร บทเรียนที่ผ่านมามีหลายข้อควรระวังและข้อควรระวังแล้วล้มเหลว จึงกลับมาคิดทบทวนเข้าใจในคำว่าเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้นและการหันมาทำเกษตรผสมผสานมาจนถึงปัจจุบัน บริหารจัดการแปลงให้เกิดประโยชน์สูงสุด จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิต ครอบครัวพออยู่พอกิน มีแหล่งอาหารปลอดภัย มีรายได้ อีกทั้งได้รักษาสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศฟื้นกลับมา การทำเกษตรผสมผสาน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรที่มีความคิดเหมือนกันพึ่งพากันเอง ในชุมชน และเผยแพร่แนวคิดขยายผลสู่คนในชุมชน

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- เลี้ยงจุลินทรีย์ท้องถิ่น และการนำจุลินทรีย์ท้องถิ่นมาใช้
- การผลิตอาหารสัตว์ โค
- การนำหมักสูตรพืชสีเขียว ผลไม้สุก
- การเลี้ยงหมูหลุม (เกษตรธรรมชาติ)
- ขยายพันธุ์กล้วยด้วยการผ่าหน่อ (การปลูกกล้วย / การเลือกปลูก)
- การอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมือง ดำนาต้นเดียว การทำแปลงสาธิตข้าว
- การบริหารจัดการกลุ่มแปรรูปข้าวกล้องอินทรีย์

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	162,500
- ภาคการเกษตร	110,000
- นอกภาคการเกษตร	52,500
1.2 รายรับอื่น ๆ	24,000
รวมรายรับ	186,500
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	12,000
- นอกภาคการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	25,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	7,200
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	7,200
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	2,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	5,000
2.8 ค่าน้ำ ค่าไฟ	4,800
รวมรายจ่าย	66,200
รายได้สุทธิ 1 - 2	120,300
3. หนี้สิน	60,000
4. เงินออม	15,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดเลย

นายวิชัย ชาวนาแปน

ที่อยู่ : เลขที่ 8 หมู่ที่ 3 บ้านอีเล็ค ตำบลศรีฐาน

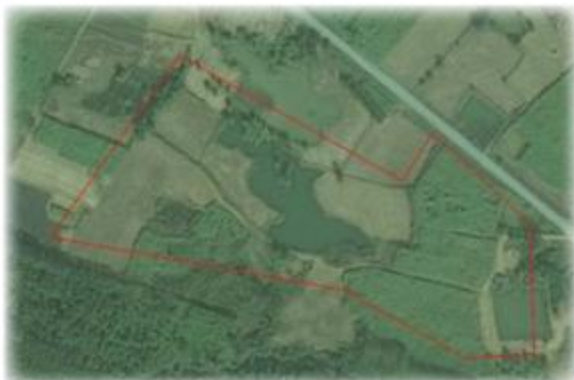
อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

เนื้อที่ : 36.52 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก. แล้ว กิจกรรมที่ทำการเกษตรในช่วงแรกๆ จะเป็นการปลูกพืชตามกระแส เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลังเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพืชที่ไม่จำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่มากนัก แต่ต่อมาก็ประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ฝนแล้งราคามลผลิตตกต่ำเนื่องจากผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีจำนวนมาก ปัญหาโรคและศัตรูพืช และปัญหาเรื่องแรงงานคนในการทำเกษตรกรรม หลังจากนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชหลายอย่างแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง เช่น ไม้เลื้อย สัก อ้อย และทำนา เพื่อลดปัญหาต่างๆ และมีการหมุนเวียนของผลผลิต

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- สีสาว บริโภคในครัวเรือน
- อ้อย จำหน่ายโรงงานน้ำตาลน้ำตาลขอนแก่น จำกัด
- กล้วยน้ำว้า ส่งพ่อค้าคนกลางซึ่งมารับถึงในสวน หรือละ 8 บาท
- ไม้เลื้อย บริโภคในครัวเรือน และขายบางส่วน
- ปลา บริโภคในครัวเรือน และขายบางส่วน

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/กระท่อม	0.50	ไร่
แหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อน้ำ	1	ไร่
นาข้าว	5	ไร่
อ้อย	15	ไร่
ไม้ยืนต้น เช่น สักทอง	2	ไร่
ไม้ผล เช่น กล้วยน้ำหว้า	4	ไร่
ไม้เลื้อย	2	ไร่

ปศุสัตว์

เป็ด	7	ตัว
ไก่	50	ตัว

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น ปลานิล
ปลาตะเพียน ยี่สก นวลจันทร์ เป็นต้น

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต้องวางแผนการผลิตตามความสามารถ ตามกำลังกายกำลังทุน เพื่อให้กิจกรรมการเกษตรเกิดผลผลิตและสร้างรายได้มากที่สุด โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่ได้รับอย่างเต็มศักยภาพ

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- เลือกพันธุ์ข้าว กข 8

เนื่องจากก่อนหน้านี้เคยปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 แต่ในพื้นที่ประสบปัญหาลมแรงจึงทำให้ต้นข้าวที่แก่ล้ม ทำให้เกิดความเสียหายและเก็บเกี่ยวยาก การเลือกปลูกพันธุ์ข้าวเหนียว กข 8 สามารถลดปัญหาดังกล่าวได้ เพราะข้าวพันธุ์ กข 8 มีลักษณะลำต้นแข็งแรงและทนต่อลมแรงได้

- การปลูกกล้วยน้ำว้า

ปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่เคยปลูกมันสำปะหลังมาปลูกกล้วยน้ำว้า เนื่องจากสามารถเพิ่มรายได้ในพื้นที่ทำเกษตรกรรมได้มากกว่า อีกทั้งช่วยลดแรงงานในการทำการเกษตร

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	229,072
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	229,072
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	92,740
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	18,250
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	10,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	2,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	240
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	12,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	48,000
รวมรายจ่าย	183,230
รายได้สุทธิ 1 - 2	45,842
3. หนี้สิน	300,000
4. เงินออม	40,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสกลนคร

นายประมวลชัย ทองใส อายุ 42 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 193 หมู่ที่ 12 บ้านหนองพอกใหญ่ ตำบลนาแต้

อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

เนื้อที่ : 14.03 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

นายประมวลชัย ทองใส หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ผู้ใหญ่ชัย เป็นลูกเกษตรกรโดยกำเนิด เกิดที่บ้านหนองพอกใหญ่ ตำบลนาแต้ อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร เมื่อเรียนหนังสือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไปประกอบอาชีพเป็นช่างซ่อมเครื่องยนต์ รถมอเตอร์ รถมอเตอร์ไซด์ และเป็นช่างไม้ทำเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วไม่ได้ทำงานเหล่านี้จากความชอบเลย มีใจรักในอาชีพเกษตรกรรมมากกว่า เพราะเป็นอาชีพที่มีความท้าทาย ต่อมาจึงได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ก็พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพตามความเชื่อเดิม และมีการใช้สารเคมีกันมาก นับวันก็มักจะส่งผลให้พืช สัตว์ และอาหารมีสารพิษเจือปน และมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้หันกลับมาสู่ภาคการเกษตรอย่างจริงจัง

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข 6 และข้าวหอมมะลิ 105 เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การผลิตก้อนเชื้อเห็ดและการเพาะเห็ด เช่น เห็ดนางฟ้า เห็ดขอน เพื่อไว้บริโภคและจำหน่ายทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่
- ไม้ผล เช่น ฝรั่ง มะละกอ แก้วมังกร กัลย มะม่วง ละมุด แตงโม เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- ไม้อื่น ๆ เช่น ต้นไผ่ ต้นเพกาหรือลิ้นฟ้า เพื่อไว้บริโภค ส่วนที่เหลือก็นำไปจำหน่าย
- พืชผักสวนครัว เช่น พริก มะนาว ถั่วฝักยาว ผักก้านทอง เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/ที่พักอาศัย	0.50	ไร่
อาคารเรียน/โรงปุ๋ย	0.50	ไร่
โรงเรือนเห็ด	0.50	ไร่
สระน้ำ	1	ไร่

คอกปลูสัตว์ (บริเวณคันบ่อเลี้ยงปลา)

โรงเรือนอาหารสัตว์ (บริเวณคันบ่อเลี้ยงปลา)

นาข้าว	3	ไร่
--------	---	-----

ไม้ผล พืชผักสวนครัว และพืชสมุนไพร
(บริเวณพื้นที่ว่างในแปลงทั้งหมด)

ปลูสัตว์

ไก่ พันธุ์พื้นเมือง	60	ตัว
เป็ดเทศผสมบาหลิ	20	ตัว
กบมูลพริก	2,000	ตัว

ประมง

เลี้ยงปลาพื้นบ้าน เช่น ปลาจาระเม็ด ปลาหมอเทศ
ปลานิล ปลาคะเพียน ปลาดุก ปลาไน ปลาขาวไทย
และเลี้ยงกบ

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

รู้ในสิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่รู้ รู้ให้รอบคอบ และทำด้วยความเอาใจใส่
การทำอะไรก็ตามจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การผลิตสารไตรโคเดอร์มา (สารควบคุมโรคพืช)
- การเพาะเชื้อเห็ด การผลิตก้อนเชื้อเห็ด และการเพาะเห็ด
- การผลิตปุ๋ยหมักจากก้อนเห็ดที่เก็บผลผลิตแล้ว
การผลิตปุ๋ยน้ำหมักและสารสกัดชีวภาพ
- การเพาะพันธุ์กบ และปลา

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	1,152,782
- ภาคการเกษตร	25,000
- นอกภาคการเกษตร	120,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	1,297,782
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	760,153
- นอกภาคการเกษตร	37,600
2.2 ค่าอาหาร	10,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	2,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	5,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	20,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	10,000
รวมรายจ่าย	844,753
รายได้สุทธิ 1 - 2	453,029
3. หนี้สิน	120,000
4. เงินออม	1,152,782

เกษตรกรหญิงใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสุรินทร์

นางราพิง อินทร์สำราญ อายุ 47 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 118 หมู่ที่ 3 บ้านกระเบื้อง ตำบลนาหนองไผ่

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

เนื้อที่ : 11.30 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

ในปี พ.ศ. 2550 ส.ป.ก. ได้เข้ามาดำเนินการพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ ประกอบกับการทำนาในขณะนั้น เป็นการทำนาเคมี ค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงราคาสูง เมื่อขายผลผลิตแล้วขาดทุน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดมาทำนาอินทรีย์ ข้าวที่ได้นำมาทำพันธุ์และเก็บไว้บริโภค ในพื้นที่ 11 ไร่ ทำการเกษตรแบบไร้นาสวนผสม ทำนา ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก ชุดบ่อเลี้ยงปลา ทำปุ๋ยคอก เพื่อบริโภคและจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พื้นที่ตรงนี้ยังเป็นศูนย์ต้นแบบในการเรียนรู้การเกษตรแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกษตรกรจะได้เข้ามาเรียนรู้นำไปใช้ได้ต่อไป

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เพื่อไว้บริโภคและจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีให้กับมูลนิธิชัยพัฒนา (ราคาขาย 23 บาท/กก.) มีการปลูกพืชหมุนเวียนและทำการไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในแปลงนา
- การปลูกไม้ผล เป็นการปลูกรอบๆ แปลง หรือปลูกแซมในแปลง เช่น กล้าย มะม่วง มะละกอ

- การปลูกพืชผัก สมุนไพร เช่น คื่นช่าย กวางตุ้ง มะเขือ พริก ถั่วฝักยาว บวบ ผักหวานป่า มะกูด มะนาว ข่า ตะไคร้ ฯลฯ ปลูกไว้เพื่อบริโภค ทำยาสมุนไพรประจำบ้าน ผักที่มีอายุสั้นจะปลูกหมุนเวียนสลับชนิดกัน
- การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ สุกร ไก่เนื้อ เป็ดไข่ กบ ปลา ไข่เพื่อบริโภคในครัวเรือนและใช้ประกอบอาหาร สำหรับผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมในแปลง เลี้ยงกระบือที่ได้รับพระราชทาน 2 ตัว สำหรับเก็บมูลไว้ทำปุ๋ย
- ปลูกไม้ เพื่อเป็นไม้ใช้สอย และเก็บหน่อไว้บริโภค
- ปลูกแฝกตามแนวทางเดิน ริมขอบสระ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ทำปุ๋ยหมัก 15 ตัน/ปี โดยการใช้เศษวัสดุการเกษตร เช่น ฟาง ต้นกระเทียม และแกลบ เป็นหลัก

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

นาข้าว	6	ไร่
แปลงพืชผักสวนครัว	1	ไร่
สระน้ำ	1.50	ไร่
หญ้าแฝกริมทางเดินและรอบสระน้ำ		
ไม้ผล ไม้ดง ปลูกโดยรอบแปลง		
พื้นที่ที่เหลือเป็นบ้านและ		
โรงเรือนเลี้ยงสัตว์		

ปศุสัตว์

สุกรพ่อ-แม่พันธุ์	9	ตัว
ลูกสุกร	25	ตัว
ไก่ (ประตูดำ)	75	ตัว
ไก่บ้าน	50	ตัว
เป็ดไข่	60	ตัว
กระบือ	2	ตัว

ประมง

กบ	500	ตัว
เลี้ยงปลาในล ะเหยียน บึก		

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นางรำพึงเป็นบุคคลที่ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ตน ทำการเกษตรในลักษณะของการเกษตรผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทั้งนี้จะเป็นการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์และใช้แรงงานในครัวเรือน มีการผลิตและเก็บรักษาสัตว์พันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้ใช้ นอกจากนี้ยังบริโภคสิ่งที่ตนผลิตซึ่งเป็นอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกาย และเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนอีกทางด้วย หลักคุณธรรมที่ยึดถือ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละและอดทน ในการดำเนินชีวิตจึงทำให้ นางรำพึงประสบผลสำเร็จมาจนทุกวันนี้

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การปลูกและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์
- การทำไร่นาสวนผสมตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	350,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	56,460
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	406,460
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	200,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	5,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	500
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	500
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	4,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	210,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	196,460
3. หนี้สิน	300,000
4. เงินออม	100,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดอุบลราชธานี

นายจิตติกร โตนันท์ อายุ 49 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 196 หมู่ที่ 16 บ้านมิ่งเพ ตำบลพรสวรรค์

อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

เนื้อที่ : 32 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

คุณจิตติกร โตนันท์ เป็นคนจังหวัดอุบลราชธานี จบการศึกษาระดับ ปวช. เมื่อปี 2532 แล้วได้เข้าไปทำงานที่กรุงเทพฯ ในระหว่างการทำงานก็ได้ประสบปัญหาสุขภาพย่ำแย่ เพราะมลภาวะจากควันรถ และรายได้ไม่พอกับรายจ่าย เขาจึงตัดสินใจกลับบ้าน เมื่อปี 2540 ปีดาได้มอบที่ดิน ส.ป.ก. ให้ทำนา ต่อมาเกิดปัญหาการขาดทุนราคาข้าวตกต่ำ ภัยยาราคาแพง เขาจึงตัดสินใจขุดสระน้ำเพื่อทำการเกษตรผสมผสาน โดยการปลูกผักต่างๆ ปลูกไม้ผล ปลูกปาล์มน้ำมัน และเลี้ยงสัตว์ สำหรับใช้บริโภคในครัวเรือน หวังลดรายจ่าย และผลผลิตที่เกินจากการบริโภคนำไปจำหน่ายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินเหลือพอใช้หนี้สิน เขาจึงให้ความสนใจเข้าไปเรียนรู้โดยไปอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความรู้แล้วนำมาพัฒนาแปลงที่ดินของตัวเอง จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังได้ชักชวนเพื่อนบ้านรวมกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต ปัจจุบันเกษตรกรกลุ่มนี้ได้มีการพัฒนากลุ่มเข้มแข็งจนสามารถจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

1) การจัดการพื้นที่/การแบ่งสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมด 32 ไร่ โดยแบ่งเป็น พื้นที่ทำนา 15 ไร่ อนุรักษ์ป่าไม้ 4 ไร่ ผักสวนครัว สวนปาล์มน้ำมัน สวนยางพารา และไม้ผลต่างๆ 6 ไร่ สระน้ำ 2 ไร่ เลี้ยงสัตว์ต่างๆ 2 ไร่ พื้นที่ที่เหลือเป็นที่อยู่อาศัยและยังู้งาง

2) การจัดการน้ำ มีการขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง จำนวน 2 สระ และมีการขุดเจาะบ่อน้ำตาลจำนวน 2 บ่อ เพื่อใช้ในการทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ และอุปโภคบริโภคในครัวเรือน มีระบบสูบน้ำขึ้นเก็บในถังและปล่อยลงในท่อส่งน้ำถึงแปลงปลูกผักสวนครัวทุกแปลง

3) การปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง

- ทำนาปี (ข้าวหอมมะลิ) ได้ผลผลิตปีละประมาณ 6,500 กก. จำหน่าย 4 ตัน
- ปลูกปาล์มน้ำมัน 200 ต้น ผลผลิตปีละประมาณ 4,500 กก.
- ยางพารา 200 ต้น ครอบๆ คันทนา ผลผลิต 3,500 กก. การแปรรูปอย่างเป็นอย่างแผ่นดิน

มีพ่อค้ามารับซื้อในแปลง และจำหน่ายในชุมชน

- กล้วยน้ำว่า 2 งาน ส้มโอ 30 ต้น มะม่วง 25 ต้น และขนุน
- ผักสวนครัว พริก ข่า ตะไคร้ แตงกวา ถั่วฝักยาว ผักทอง มะละกอ ผักบุ้ง
- ประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลาตะกุง ปลาไนล์ และปลาคามธรรมชาติ
- เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงไก่ เป็ด โค และสุกร

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

นาข้าว	15	ไร่
ผักสวนครัว สวนปาล์มน้ำมัน	5	ไร่
สวนยางพารา และไม้ผลต่างๆ		
อนุรักษ์ป่าไม้	3	ไร่
สระน้ำ	1.50	ไร่
เลี้ยงสัตว์ต่างๆ	2	ไร่
พื้นที่ที่เหลือ เป็นบ้าน และทุ่งฉาง		

ปศุสัตว์

เปิด	40	ตัว
สุกร	10	ตัว
ไก่ (เลี้ยงไว้กิน)	60	ตัว
โค	5	ตัว

ประมง

ปลาตะกุง	2,500	ตัว
ปลานิล	1,000	ตัว
ปลาตามธรรมชาติ	3,500	ตัว

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดในการดำเนินชีวิต :

- ชีวิตนี้ ขอให้ทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
- เกิดมาแล้วในโลกนี้ขอฝากสิ่งดีๆ ไว้ก่อนตาย
- เกิดมาจากธรรมชาติ จงสร้างสรรค์ธรรมชาติ ก่อนที่จะคืนสู่ธรรมชาติ

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การปลูกปาล์มน้ำมันร่วมกับการทำนา
- การปลูกยางพาราและการแปรรูปยางเป็นยางแผ่นดิบ
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	238,974
- นอกภาครัฐการเกษตร	5,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	5,000
รวมรายรับ	248,974
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	29,205
- นอกภาครัฐการเกษตร	25,651
2.2 ค่าอาหาร	6,020
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	2,900
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	7,343
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	16,348
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	90,367
รายได้สุทธิ 1 - 2	158,607
3. หนี้สิน	10,600
4. เงินออม	95,600

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดอำนาจเจริญ

นางหนูรัก แสนโสภา อายุ 46 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 22 หมู่ที่ 10 บ้านกุดขวย ตำบลคำพระ

อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

เนื้อที่ : 7.77 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เดิมนางหนูรัก ประกอบอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียวเมื่อหมดฤดูทำนาจึงว่างงาน ต่อมามีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรอินทรีย์กับ ส.ป.ก.อำนาจเจริญ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและอยากทำ โดยเริ่มขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำ แล้วนำสุกามาเลี้ยงเพื่อจะนำมูลสุกามาใส่नाข้าว ปล่อยพันธุ์ปลาลงสระที่ขุดไว้ จากนั้นจึงปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เหลือจึงขาย

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาปลูกข้าว ใช้โรงสีข้าวในแปลง สีข้าวเพื่อนำมาบริโภคและจำหน่าย
- การผลิตปุ๋ยหมักจากมูลสุกร โดยนำมูลสุกรใส่ในข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิต
- การผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรเพื่อใช้ในครัวเรือน
- การปลูกไม้ผล เช่น มะละกอ และกล้วย เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก หอมแดง กระเทียม ข่าและตะไคร้ เพื่อไว้บริโภคเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย
- การเลี้ยงสุกร เป็ด และไก่ ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
- การเลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก ปลาช่อน ปลานิล และปลาสวาย เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/โรงเรียน/สวนป่า/ผลไม้/	0.40 ไร่
ไม้ยืนต้น/พืชผักสวนครัว	
นาข้าว	2.12 ไร่
ป่าส้ม	3 ไร่
สระน้ำ	2.25 ไร่

ปศุสัตว์

สุกร	110 ตัว
เป็ด	50 ตัว
ไก่	60 ตัว
โค	3 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก ปลานิล ปลาดูบ
ปลาช่อน ฯลฯ

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า ปลูกทุกอย่างที่กินเหลือก็ขาย มีการผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เองเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มผลผลิต มีการผลิตแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือน ใช้โรงสีข้าวใบแปลงสีข้าว ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้ชีวิตแบบพอเพียง

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การเลี้ยงสุกร
- เพาะเลี้ยงปลา

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	758,650
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	758,650
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	451,150
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	36,500
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	1,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	850
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	10,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	10,000
รวมรายจ่าย	512,500
รายได้สุทธิ 1 - 2	246,150
3. หนี้สิน	300,000
4. เงินออม	10,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคกลาง

จังหวัดฉะเชิงเทรา นางสาวสำราญ ทิศกระโทก

จังหวัดชัยนาท นางมาลัย เบญจวร

จังหวัดนครปฐม นายสมบัติ เล็บครุฑ

จังหวัดปทุมธานี นางสาวหยาด แสงทอง

จังหวัดปราจีนบุรี นางจอม ฤทธิ์ภักดี

จังหวัดระยอง นายบุญธรรม เครือวัลย์

จังหวัดลพบุรี นายสนิท โสกาแจ้ง

ภาคกลาง

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาวสำรวย ธิศกระโทก

ที่อยู่ : เลขที่ 199 หมู่ที่ 7 บ้านหินแร่ ตำบลท่ากระดาน

อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เนื้อที่ : 23.41 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เดิมประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้างและรับจ้างทั่วไปประมาณ 10 ปี เมื่อรับจ้างแล้วนายจ้างไม่จ่ายค่าแรง ทั้งที่ทำงานหนัก มารดาที่ทำไร่ทำนาเป็นหลักอยู่มาขึ้นท่าไม้ไผ่ อีกทั้งสามีป่วยเป็นอัมพฤกษ์จึงต้องหันกลับมาทำเกษตรเพื่อสืบต่อที่ดินทำกินจาก แนวคิดแรงบันดาลใจที่อยากทำเกษตรอินทรีย์เกิดจากวันหนึ่งดูโทรทัศน์ได้เห็นเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ มีกิน มีใช้ และชีวิตมีความสุขมาก จึงตั้งใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ และอยากให้เกษตรกรในหมู่บ้านหินแร่ เพื่อนบ้านทั้งหลายหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพื่อที่จะได้มีอาหารปราศจากสารเคมีสารพิษไว้กิน มีสุขภาพที่ดีขึ้น ประกอบกับมีโอกาสดูไปเรียนรู้หลักการทำนา 1 ไร่ 1 แสน ณ พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เพิ่มพูนความรู้การทำสรรพสิ่งก่อนประยุกต์เป็นปุ๋ยจุลินทรีย์ชีวภาพไว้ใช้ในไร่นาหลักการทำเกษตรหลากหลาย ใช้ที่กันอย่างคุ้มค่า มีแหล่งน้ำไว้ในไร่นาตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งนำมาปรับใช้ในการทำเกษตรบนที่ทำกินตลอดมา

บนที่ดินกว่า 30 ไร่ มีสระเก็บน้ำรองรับน้ำหลากจากเขาและแหล่งน้ำซับในพื้นที่ ปลูกพืชหลากหลายชนิดให้มีกิน มีขายและเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ ปลูกข้าวพื้นบ้าน เช่น ข้าวหอมจันทร์ หอมมะลิขาว มะลิแดง และข้าวเหนียวสำหรับบริโภคในครัวเรือนส่วนหนึ่งแบ่งขาย เมื่อทำเกษตรในระบบอินทรีย์ “วนเกษตรอินทรีย์” มาตราฐานอินทรีย์ชุมชนรับรองตนเอง (PGS)* ซึ่งรวมกลุ่มกับเกษตรกรที่มีแนวคิดการทำเกษตรแบบเดียวกัน ในชื่อกลุ่มเกษตรพึ่งตนเองอินทรีย์ ร่วมกันจัดการ รวบรวม แปรรูปข้าวพื้นบ้านจำหน่ายเพิ่มรายได้ ทั้งยังเป็น การแบ่งปันข้าวคุณภาพดี ไม่ใช้สารเคมี ให้ผู้บริโภคอีกด้วย

* PGS : Participatory guarantee system ระบบชุมชนรับรองตนเองเป็นการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รูปแบบหนึ่ง

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ปลุกข้าวเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แบ่งขายเป็นข้าวพื้นบ้าน อินทรีย์ สัตว์เลี้ยงเครื่องสืมือหมุนเพื่อเพิ่มมูลค่า คงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จำหน่ายในเครือข่าย “ผูกพันใจ” ระบบการซื้อขายข้าวล่วงหน้าเพิ่มรายได้และสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างคนปลูกและคนกินข้าว
- ปลุกผักเพื่อเป็นอาหาร และสร้างรายได้ ได้แก่ ถั่วฝักยาว ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว มะละกอ กระเจี๊ยบ กวางตุ้ง ผักเนื้กแฉกด้วยดาวเรือง ไม้ดอกสีเหลืองเพื่อล่อและดักแมลง
- ปลุกพืชสมุนไพร เช่น ฝรั่ง กระเจี๊ยบ กระเจี๊ยบ ฝรั่ง มะขามป้อม สำหรับจำหน่ายให้เครือข่ายเกษตรกรแปรรูปเป็นชาสมุนไพร และสมุนไพรอื่นๆ
- ปลุกไม้ยืนต้น ได้แก่ ตะเคียน ประดู่ พยูงมะม่วง มะยม ฝรั่ง เป็นแนวกันช้างและกันชนจากแปลงเกษตรเคมี
- ปลุกพืชไร่ เพื่อเป็นรายได้ประจำปี เช่น มันสำปะหลัง เผือก ถั่วพัว มันเหน็บมันเห็บ มันมือเสือ และมันพื้นบ้านอีกหลายชนิด

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน ประมาณ	0.25	ไร่
นาข้าว ประมาณ	10	ไร่
มันสำปะหลัง ประมาณ	10	ไร่
สระน้ำ	1	ไร่
ไม้ยืนต้น ประมาณ	1	ไร่
กล้วย (ตามคันนา)		
มะละกอ (ตามคันสระ)		

ปศุสัตว์

เลี้ยงไก่พื้นบ้านไว้บริโภค

ประมง

เลี้ยงปลาหลากหลายชนิด เช่น ปลานิล
ปลาตะเพียน ปลาหมอ ปลาช่อน ปลาดุก เป็นต้น

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ทำนาปลูกข้าว พืชผักเป็นอาหารสำหรับครัวเรือน พืชไร่ไว้ขายสร้างรายได้รายปี มีพืชผัก สมุนไพร ไม้ยืนต้น ปลูกพืชให้หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงหากเกิดภัยธรรมชาติ ความเสียหายกับพืชเกิดขึ้น ยังมีพืชอื่นทดแทน สำรอง ไว้กินไว้ขายได้ การทำสระเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรเป็นเรื่องจำเป็น มีผลพลอยได้เป็นแหล่งเลี้ยงปลาเพิ่มอาหารให้ครัวเรือนได้ เมื่อปลูกอยู่ปลูกกินมีมากแล้วการขายสร้างรายได้นับเป็นสิ่งสำคัญ จึงร่วมกับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรพึ่งตนคนอินทรีย์ แปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าว ขายเป็นข้าวพื้นบ้านอินทรีย์ สร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น ดังแนวคิดของเครือข่ายที่ว่า “มีกิน มีใช้ มีหลักประกัน” อันสอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน
- การทำปุ๋ยจุลินทรีย์ชีวภาพ
- การปลูกข้าวพื้นบ้านระบบวนเกษตรอินทรีย์ (PGS มาตรฐานอินทรีย์ชุมชนรับรองตนเอง)
- การแปรรูปข้าวพื้นบ้าน
- การดำเนินชีวิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	45,200
- นอกภาครัฐการเกษตร	36,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	81,200
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	5,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	5,400
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	-
2.5 ที่อยู่อาศัย	6,000
รวมรายจ่าย	16,400
รายได้สุทธิ 1 - 2	64,800
3. หนี้สิน	50,000

เกษตรกรหญิงใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดชัยนาท

นางมาลัย เบญจวรร อายุ 50 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 256/1 หมู่ที่ 13 บ้านดงเทพรัตน์ ตำบลลงคอน

อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

เนื้อที่ : 9.70 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

ในอดีตนั้น นางมาลัย เบญจวรร ไม่มีพื้นที่อยู่อาศัยและที่ดินเพื่อทำการเกษตร ต่อมาเมื่อได้มีบ้านอยู่อาศัยและมีที่ดินทำกินแล้ว จึงอยากจะทำการเกษตรที่หลากหลายแบบผสมผสาน โดยมีแนวคิดที่จะทำอะไรก็ได้เพื่อที่จะซื้อของจากภายนอกให้น้อยที่สุด เน้นการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด จึงต้องทำนาปลูกไม่ผลพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ ทำทุกอย่างไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนอย่างเพียงพอ ส่วนที่เหลือก็นำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

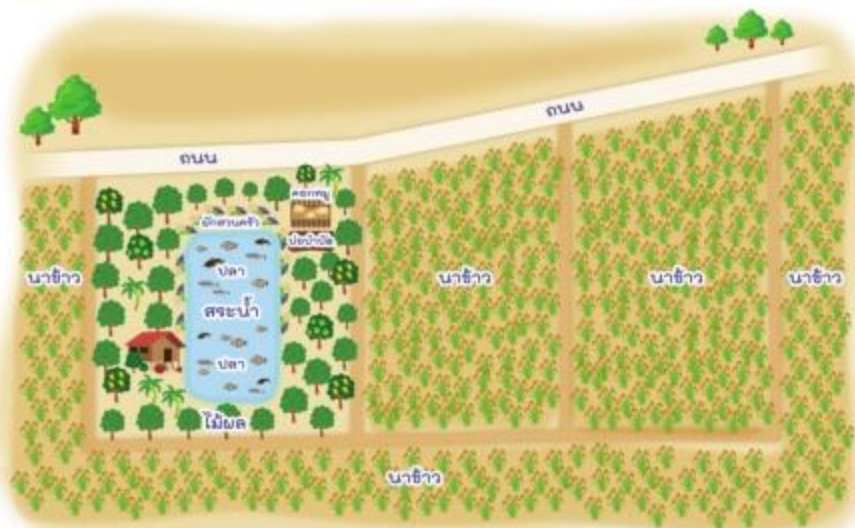

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาแบบเกษตรปลอดภัย ผลผลิตข้าวที่ได้เก็บไว้บริโภคและจำหน่ายให้กับโรงสีข้าว
- การผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ฮอร์โมนจากพืชและไม้ผล และสารไล่แมลงไว้ใช้ในแปลง
- การปลูกไม้ผล เช่น ถั่วลิสง ส้มโอ มะนาว กระเทียม มะม่วง และมะปราง รวมทั้งพืชผักสวนครัว เช่น ชะอม พริก มะเขือ กระเพรา และตะไคร้ เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งเน้นการปลูกพืชที่หลากหลาย ไว้เพื่อบริโภคเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย
 - การผลิตก้อนเชื้อเห็ด และการเพาะเห็ด ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย
 - การเลี้ยงสุกร และเป็ด ส่วนใหญ่จะเลี้ยงด้วยเศษอาหารในครัวเรือนและวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง
 - การเลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก ปลาไน และปลาสวาย โดยใช้เศษอาหารในครัวเรือนและวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นอาหารปลา เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/ไม้ผล/พืชผักสวนครัว/เพาะเห็ด	1.50	ไร่
นาข้าว	7	ไร่
โรงเรือนเลี้ยงสุกรและบ่อบำบัดน้ำเสีย	0.50	ไร่
สระน้ำ	0.50	ไร่
บ่อบาดาล	1	บ่อ

ปศุสัตว์

สุกร	10	ตัว
เปิดพันธุ์พื้นเมือง	10	ตัว
เปิดไข่	10	ตัว

ประมง

เลี้ยงปลาเบญจพรรณ เช่น ปลาดุก เพียน ปลาตะกุก
ปลานิล และปลาสวาย

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การใช้ชีวิตความเป็นอยู่โดยยึดหลักความพอเพียง พออยู่พอกิน ประหยัด อุดม มีเงินออมไว้ใช้ในยามที่จำเป็น และแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนสำหรับการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ปลูกบ้านเพื่ออยู่อาศัย ขุดสระน้ำและบ่อบาดาล ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ผล ไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลา

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การผลิตปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์ต่างๆ
- การผลิตฮอร์โมนจากผักสีเขียวและผลไม้
- การผลิตสารไล่แมลงจากสมุนไพรในท้องถิ่น

6. บัญชีครัวเรือน

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	326,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	120,000
รวมรายรับ	446,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	180,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	108,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	เบิกได้
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	2,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	32,400
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	5,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	5,000
รวมรายจ่าย	332,400
รายได้สุทธิ 1 - 2	113,600
3. หนี้สิน	-
4. เงินออม	50,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดนครปฐม

นายสมบัติ เล็บครุฑ อายุ 52 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 64 หมู่ที่ 10 บ้านดอนแพบ ตำบลนิลเพชร

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

เนื้อที่ : 17.76 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก. มาแล้ว ก็เริ่มต้นทำกินโดยวางแผนบริหารจัดการเพื่อทำการเกษตรในแปลงที่ดินและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ มีการแบ่งเนื้อที่ออกเป็นสัดส่วนสำหรับการเพาะปลูก ที่อยู่อาศัย บ่อน้ำ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย สามารถสร้างผลผลิตและทำรายได้ตลอดปี ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการได้แก่ การปลูกข้าวเพื่อไว้สำหรับขายปลีก โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง จนถึงขั้นมีการแปรรูปผลผลิตและจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายเอง อีกทั้งยังสนับสนุนสมาชิกในกลุ่มให้นำสินค้าเกษตรต่างๆ ในแปลงมาฝากขายเพื่อให้เกิดรายได้ตามไปด้วย

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การทำนาปลูกข้าว เช่น ข้าวหอมกริโยศรี ข้าวหอมปทุม ข้าวหอมมะลิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และสีเป็นข้าวสาร เพื่อไว้บริโภคและบรรจุถุงไว้จำหน่าย

- การปลูกไม้อื่นๆ เช่น ต้นยูคาลิปตัส และต้นมะพร้าว ปลูกไว้โดยรอบพื้นที่แปลงเพื่อป้องกันลม และสัตว์ที่เลี้ยงไว้ การปลูกต้นไม้และไม้หวาน เพื่อเก็บผลผลิต เช่น หน่อไม้ ไม้บริโภคและจำหน่ายทั้งหน่อไม้สดและหน่อไม้ต้ม

- การปลูกไม้ผล เช่น ฝรั่ง กลัวย มะละกอ มะม่วง มะเฟือง เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

- พืชผักสวนครัว เช่น พริก มะนาว มะเขือ ชะอม กะเพรา ขิง ข่า ตะไคร้ ใบเตย ยี่หว้า ผักชีฝรั่ง บวบ แตงกวา สายบัว ผักก้านตง ผักกวางตุ้ง ฟัก พักทอง เผือก และพืชสมุนไพร เช่น ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

- การเพาะเห็ด เช่น เห็ดนางฟ้า เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ เช่น ชวนชม เพื่อไว้ประดับในแปลงพื้นที่และจำหน่าย
- การเลี้ยงกระบือ และโค เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเก็บมูลไว้ทำปุ๋ย
- การเลี้ยงแพะ เพื่อไว้จำหน่าย
- การเลี้ยงปลา เช่น ปลาดุก ปลาช่อน ปลาสวาย ปลานิล ปลาจระเม็ด ปลาหมอ เพื่อไว้บริโภคและจำหน่ายทั้งปลาสดและปลาเค็ม
- การแปรรูปผักขบแป้งทอด เช่น ใบบัวบกทอดกรอบสมุนไพร เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การผลิตอศกริมะกัษิตจากข้าวไรซ์เบอร์รี่และผลไม้ตามฤดูกาล เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน	1 ไร่
คอกปลุสสัตว์ (บริเวณข้างบ่อเลี้ยงปลา)	
แปลงปลูกหญ้า	
(บริเวณข้างแปลงนาข้าว)	
โรงสีข้าวและเก็บข้าว	
(บริเวณใกล้เคียงกับบ้านที่พักอาศัย)	
นาข้าว	4 ไร่
บ่อน้ำ (2 บ่อ)	2 ไร่
พืชผัก	1 ไร่
ไม้อื่น ๆ และไม้ผล (บริเวณโดยรอบพื้นที่แปลง และพื้นที่ว่าง)	

ปศุสัตว์

กระบือ	8 ตัว
โค	2 ตัว
แพะ	6 ตัว
ไก่แจ้	4 ตัว
เปิดโซฟันทูก็แคมป์เบลล์	200 ตัว

ประมง

ปลาพื้นบ้าน	10,000 ตัว
-------------	------------

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การทำการเกษตรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำเอง กินเอง ที่เหลือจึงนำไปขาย การแบ่งสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูก เพื่อให้เกิดผลผลิตที่หลากหลาย และก่อให้เกิดรายได้ตลอดปี

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- หมอดินอาสา
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- การปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์
- การแปรรูปผลผลิต เช่น การทำเอคกริม
- การผลิตเครื่องสีสุญญากาศอย่างง่าย

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	600,000
- นอกภาคการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	600,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	60,000
- นอกภาคการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	120,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่มห่ม	1,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	10,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	-
2.8 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	104,000
2.9 ค่าไฟฟ้า	26,400
รวมรายจ่าย	321,400
รายได้สุทธิ 1 - 2	278,600
3. หนี้สิน (กู้เงิน ธ.ก.ส. เพื่อรับซื้อข้าว)	500,000
4. เงินออม (ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวจากสมาชิกกลุ่ม)	-

เกษตรกรหญิงใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดปทุมธานี

นางสายหยาด แสงทอง

ที่อยู่ : เลขที่ 37/6 หมู่ที่ 7 ตำบลคลองเจ็ด

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

เนื้อที่ : 11.3 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เริ่มทำนาขายข้าวเปลือก สวนล้ม และเคยปลูกไม้ประดับ เนื่องจากมีช่วงหนึ่งธุรกิจบ้านจัดสรรกำลังเติบโต ทำให้ธุรกิจขายต้นไม้ล้มและไม้ประดับมีราคาดีมาก ต่อมาตลาดบ้านจัดสรรเริ่มซบเซาซึ่งมีผลกระทบต่อการขายไม้ประดับ ขายไม่ได้ และเนื่องจากช่วงน้ำท่วมใหญ่ทำให้สวนล้มได้รับความเสียหายมาก จึงได้เปลี่ยนแนวความคิดการทำเกษตรใหม่ ประกอบกับ ส.ป.ก.ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพและเพิ่มองค์ความรู้โดยจัดการศึกษาฐานและฝึกอบรมการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริ การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ การลดต้นทุนการผลิต และส่วนหนึ่งเกิดจากความสนใจศึกษาการทำเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากสารคดี อ่านจากหนังสือ ได้นำมาทดลองทำในแปลง โดยเริ่มจากการทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ไม้ผล ผักสวนครัว และการลดต้นทุนจากการทำสารกำจัดแมลงจากธรรมชาติและปุ๋ยใช้เอง เป็นการลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อสารเคมีและปุ๋ยเคมีซึ่งสูงมาก เมื่อลดต้นทุนได้บวกกับมีรายได้จากการขายผักสวนครัวและพืชผลในแปลงทำให้มีรายได้สม่ำเสมอ ลดความเสี่ยงจากราคาตลาดที่ไม่แน่นอน ทั้งยังมีสุขภาพที่ดีขึ้นจากการไม่ใช้สารเคมีในแปลงเกษตร มีอาหารบริโภคตลอดปี

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- ปลุกข้าวในพื้นที่ 8 ไร่ พันธุ์ กข 41 ปลุก 2 รอบ ต่อปี เพื่อขายข้าวเปลือกเป็นรายได้

- ปลุกสับบางมด ประมาณ 2 ไร่ ละมุด ฝรั่ง มะพร้าว มะม่วง กล้วยน้ำว้า และขนุน รอบๆ แปลง

- พืชผักสวนครัว เป็นรายได้หลักและสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ซึ่งจะปลุกแซมในพื้นที่ไม้ผล 2 ไร่ มีผลผลิตขายให้กับแม่ค้าตลาดผักสี่มุมเมือง ทุกวัน เช่น มะนาว ถั่วฝักยาว โหระพา พริกเหลือง เป็นต้น การเลือกปลูก ผักชนิดใดจะศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาด ตัวอย่างเช่น ตลาดต้องการถั่วฝักยาวตลอดทั้งปีจะแบ่งพื้นที่เพื่อปลูกถั่วฝักยาว ส่วนหนึ่งในบริเวณหนึ่ง เมื่อผลผลิตหมดจะย้ายไปปลูกอีกบริเวณหนึ่ง เพื่อเป็นการหมุนเวียนการใช้ดินและยังได้ผลผลิตตลอดปี

- บอนน้ำ เลี้ยงปลาเบญจพรรณ ไว้บริโภคเป็นหลัก และขายบางส่วน

- เลี้ยงไส้เดือน เพื่อทำปุ๋ยไส้เดือนใช้ในแปลง โดยใช้วัสดุเหลือใช้ เช่น เศษถั่วฝักยาว เปลือกแตงโม หอยกกล้วย และเศษอาหารเป็นอาหารเลี้ยงไส้เดือน

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน ประมาณ	1.70	ไร่
บ่อน้ำ/ร่องน้ำ โดยประมาณ	1	ไร่
นาข้าวพันธุ์ กข 41	8	ไร่
ไม้ผล เช่น มะพร้าว ฝรั่ง มะละกอ	2	ไร่
มะม่วงกล้วยน้ำว่า ละมุด ส้มบางมด		
พืชผักสวนครัว เช่น มะนาว		
ถั่วฝักยาว โหระพา พริกเหลือง เป็นต้น		
(แซมในสวนไม้ผลในพื้นที่ 2 ไร่)		

ประมง

ปลาเบญจพรรณเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การทำเกษตรโดยน้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาปรับใช้ใหม่ คือ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการแบ่งพื้นที่การเพาะปลูกและเลี้ยงปลา เช่น ปลูกพืชที่เป็นรายได้เงินก้อนใหญ่ (ข้าว และผลไม้) พืชที่เป็นรายได้ประจำ (ผักสวนครัว) รายได้อาจจะไม่มากแต่มีทุกวัน และเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลัก มีกินเหลือใช้ พืชผักจะถูกหั่นหรือแช่แฉะไว้กินทุกวัน ที่หลากหลาย ลดค่าใช้จ่ายทางการเกษตรโดยนำความรู้ด้านปุ๋ยและสารกำจัดแมลงมาใช้ ทั้งยังลดการใช้สารเคมีส่งผลให้สุขภาพและสภาพแวดล้อมดีขึ้น

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- ความรู้ด้านการเลี้ยงไส้เดือนและการนำปุ๋ยไส้เดือนไปใช้
- ความรู้ด้านทำปุ๋ยชีวเวอร์มิเลีย
- ความรู้ด้านน้ำหมักชีวภาพ
- ความรู้ด้านทำปุ๋ยไคโรโตเดอริมา

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	130,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	130,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	43,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	20,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	5,000
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	20,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	91,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	39,000
3. หนี้สิน	110,000
4. เงินออม	-

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดปราจีนบุรี

นางจอม อุทัยภักดี

ที่อยู่ : เลขที่ 5 หมู่ที่ 6 บ้านคลองสิบสอง ตำบลวังท่าช้าง

อำเภอพนมทวนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

เนื้อที่ : เนื้อที่ 25 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

ครอบครัวทำอาชีพเกษตรกรรม เดิมโตมาโดยเห็นตายายพ่อแม่ทำอาชีพเกษตรกร ทำนา ปลุกพืชเชิงเดี่ยว และทำตามพ่อแม่มาตลอด เมื่อวัยเด็กครอบครัวค่อนข้างขัดสน ไม่พอกินไม่เหลือเก็บ จบการศึกษชั้น ป.2 เพราะต้องมาช่วยแม่เลี้ยงน้อง เมื่ออายุได้ 20 ปี ได้เดินทางไปทำงานโรงงานใน กทม. เป็นเวลา 8 ปี รู้สึกว่า สิ่งนี้ไม่มีความสุข ต้องมาเป็นลูกน้องคนอื่น ระหว่างที่ทำงานเห็นโครงการของในหลวงในทีวี เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกิดแรงบันดาลใจ จึงตัดสินใจลาออกจากงานกลับมาที่บ้านเกิดและลองทำตามคำในหลวง ลงมือทดลองดูมาเรื่อยๆ ลดต้นทุนการผลิตของตัวเอง ด้วยการขยายพันธุ์ไม้ การทำปุ๋ยหมักใช้ในแปลง จนตอนนี้ มีชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้ และได้อยู่กับครอบครัว พ่อแม่สบายขึ้น เพื่อนบ้านที่เคยเห็นว่าเราบ้า ทำอะไรแปลก แหวกคนอื่น ตอนนั้นก็กลับมาถามและเรียนรู้จากเรา เราก็ไม่ทวงนะ อยากถ่ายทอด เราเคยลำบากมาก่อน “ทำอะไรได้ดี ก็อยากแบ่งปัน มันรู้สึกภูมิใจ” อยากให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิถีคิดใหม่ๆ นำปรัชญาเศรษฐกิจของในหลวงมาปรับใช้ในชีวิต

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ 10 ไร่ ปลูกพืชผสมผสาน หลากหลายระดับ เช่น ไม้ยืนต้น พืชผัก สมุนไพร เช่น ลำไย สะเดาหวาน ไข่กล้วย มะละกอ เผือก ตะไคร้ ถั่วลิสง เป็นต้น เพื่อเป็นอาหารไว้บริโภค
- นาข้าว ประมาณ 5 ไร่ เพื่อบริโภคในครัวเรือน
- ปลูกยางพารา ประมาณ 3 ไร่เพื่อเป็นรายได้
- เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่พื้นบ้าน 80 ตัว เลี้ยงปลา ปลานิล ปลาดตะเพียน
- ลำไยเก็บผลผลิต ส่งโรงงาน ไม่ผล เช่น มะละกอ จะมีแม่ค้ามารับที่สวน

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้านโรงเรียน ยุงข้าว บริเวณบ้าน	0.50	ไร่
นาข้าว	5	ไร่
สระน้ำ 1 สระ	2	ไร่
ไม้ยืนต้น สวนครัว	1	ไร่
ยางพารา	3	ไร่
มะละกอ	1.50	ไร่
สะเดา	3	ไร่
กล้วย	1.50	ไร่
ลำไย	7	ไร่
ไม้	0.50	ไร่

ปศุสัตว์

ไก่พื้นบ้าน	80 ตัว
-------------	--------

ประมง

ปลาหมอ ปลาตะเพียน	5,000 ตัว
-------------------	-----------

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เหลือกินขาย อยู่ด้วยตัวเองให้ได้ก่อน เน้นการปลูกพืชที่หลากหลายให้มีรายได้ต่อวัน ต่อเดือน ต่อปี ปลูกพืชหลายระดับ ลดต้นทุนการผลิตของตัวเองสามารถพึ่งพาตนเองสิ่งสำคัญคือมีความขยัน อดทน ต้องทำด้วยใจ ไม่ใช่ด้วยเงิน รู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเอง ชีวิตก็จะดีขึ้น มีภูมิคุ้มกันในสภาพสังคม เศรษฐกิจ ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การขยายพันธุ์ไม้ต่างๆ เช่น การตอน การชำ การทาบกิ่ง
- การปลูกสะเดา

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	1,050,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	1,050,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	291,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	191,000
2.2 ค่าอาหาร	50,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	30,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	15,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	50,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	627,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	423,000
3. หนี้สิน	40,000
4. เงินออม	140,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดระยอง

นายบุญธรรม เครือวัลย์

ที่อยู่ : เลขที่ 4/2 หมู่ที่ 7 ตำบลกระแสน

อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

เนื้อที่ : 48.97 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อได้รับที่ดินมาจากบิดา มารดา ซึ่งเดิมประกอบอาชีพเกษตรมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย จึงสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมเรื่อยมา โดยก่อนจะมาทำสวนผสมผสาน ได้ทำสวนทุเรียนซึ่งต้องใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงปริมาณมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 สวนทุเรียนมีปัญหาแมลงรบกวน และราคาตกต่ำ รายได้จึงลดลงไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงหันมาสนใจแนวทางพระราชดำริการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง พร้อมกับได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่พิพิธภัณฑ์การเกษตร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จังหวัดปทุมธานี จึงได้นำมาใช้ในการทำเกษตร โดยทำสวนแบบผสมผสาน แบ่งพื้นที่ปลูกผัก ทำนา ปลูกผลไม้ผสมผสาน ขุดบ่อเลี้ยงปลา และนำน้ำมาใช้เมื่อถึงฤดูแล้ง หลังจากหันมาทำเกษตรแบบผสมผสานก็มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีสุขภาพแข็งแรงขึ้นเพราะเน้นการปลูกพืชแบบไม่พึ่งสารเคมี

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- นำผลผลิตภายในสวนมาแปรรูป เช่น มะดันแช่อิ่ม มะกอกทอง โดยนำไปจำหน่ายตลาดนัดในชุมชน
- ปลา เช่น ปลานิล ปลาตูก ปลาบึก บริโภคในครัวเรือนและเหลือจำหน่าย
- พืชผัก เช่น ข้าว ข้าวโพด เห็ด ฟักทอง ผักขม มะเขือ พริก ชিং ข่า ตะไคร้ ถั่วฟักยาว โดยปลูกหมุนเวียน ไว้บริโภคในครัวเรือนและเหลือจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน	0.25	ไร่
บ่อเลี้ยงปลา/บ่อน้ำ	0.50	ไร่
นาข้าว	2	ไร่
พืชผัก เช่น พริกหอม ผักขม มะเขือ	2	ไร่
พริก ขิง ข่า ตะไคร้ ถั่วฝักยาว		
(สลับกับการปลูกข้าวในแปลงนา)		
ไม้ผล เช่น ขนุน กระท้อน		
ลองกอง ทุเรียน สลัด มะดัน มะกอก		
ไม้ยืนต้น เช่น ยางนา	0.15	ไร่

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น ปลานิล
ปลาตูก ปลาน้ำตก

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ครอบครัวนายบุญธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานให้แก่ราษฎร โดยการที่รู้จักออม รู้จักใช้ตามฐานะของตนเอง เป็นผลให้ครอบครัวนายบุญธรรม ไม่มีภาระหนี้สิน ซึ่งการปลูกพืชผักไว้รับประทานเองยังเป็นการลดรายจ่ายของครอบครัว เมื่อเหลือแล้วจึงนำไปจำหน่าย เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกหนึ่งทาง

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ปุ๋ยหมักน้ำ (พ.ต.2, พ.ต.1)
- เพาะเห็ดฟางกองเดี่ยว (เพาะจากหลายปาล์ม)
- การปลูกพืชผักผสมผสาน การดูแลรักษาให้ปลอดจากสารพิษ

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	340,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	340,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	123,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	85,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	12,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	15,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	24,000
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	30,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	20,000
รวมรายจ่าย	309,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	31,000
3. หนี้สิน	-
4. เงินออม	31,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดลพบุรี

นายสนธิ์ โสภานั่ง อายุ 56 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 22 หมู่ที่ 3 บ้านเขาวงกนน้อย ตำบลเขาวงก

อำเภอ ลำสนธิ จังหวัด ลพบุรี

เนื้อที่ : 22.20 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

แต่เดิมทำไร่แบบเชิงเดี่ยวแล้วเจอปัญหาภัยแล้ง เมื่อปี พ.ศ. 2536-2537 เกิดภัยแล้ง 2 ปีซ้อน ต้องไถข้าวโพดทิ้งจำนวน 108 ไร่ จากคนที่เคยมีฐานะค่อนข้างดี ต้องขายรถไถใช้หนี้ได้แก่เกลือเงินอยู่ 30,000 บาท บังเอิญไปเห็นลุงคนในหมู่บ้านเขาปลูกผักขาย จึงตัดสินใจไปซื้อเครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์ลงมือปลูกผักขาย ตอนแรกคนในหมู่บ้านดูถูกดูแคลนมาก ด้วยความเป็นคนไม่อยู่นิ่ง ไปดูงาน หากความรู้บ่อยๆ ทำให้เข้าใจทำการเกษตรแบบยั่งยืน ลองผิด ลองถูก จนแน่ใจว่าถ้าจะอยู่อย่างไม่เดือดร้อนต้องนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้ (เมื่อปี พ.ศ. 2540) แต่ต้องใช้เวลและความอดทน ค่อยปรับพื้นที่และค่อยๆ ทำจนเริ่มเห็นผล สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นรายวัน รายเดือน รายปี ก็จะอยู่ได้และเริ่มทำบัญชีครัวเรือน ทำให้สามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปได้ชีวิตก็ดีขึ้น

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- 1) พื้นที่ 22.20 ไร่ แบ่งพื้นที่ทำนา 4 ไร่ สระน้ำ 2 ไร่ ปลูกลูกหวานป่า 1 ไร่ แปลงปลูกลูก 1 ไร่
ไม้สะเดา 1 ไร่ ไม้ผล 1 ไร่ ไม้ยืนต้น 1 ไร่ พืชไร่ 6 ไร่ ไร่ตัง 1 ไร่ ที่เหลือเป็นที่พักอาศัย และโรงเรือนปศุสัตว์
- 2) การจัดการน้ำในแปลง ใช้น้ำจากสระน้ำ ขนาด 2 ไร่
- 3) มีการปลูกพืชหลายชนิดผสมผสานในแปลง
 - พืชผักตามฤดูกาล มะเขือ ถั่วพู ขมิ้นชัน สลัด เก็บขายเป็นรายได้ประจำวัน ประมาณ 200 - 300 บาท/วัน
 - ขอม มะละกอ พริก ตะไคร้ กระชาย ข่า มะกรูด เก็บขายเป็นรายได้ประจำสัปดาห์
 - ข้าว จะให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง ได้ผลผลิตข้าวเปลือก 1,500 กิโลกรัม/ปี
 - สะเดา ไร่ตัง ลูกหวานป่า ให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง (1-2 เดือน/ปี)
 - พืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง เก็บขายเป็นรายได้ประจำปี
 - ไม้ผล ให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง ไว้กินเองเหลือก็ขาย
 - ปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรกรรม ตามทางเดินและรอบขอบสระน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ดิน ป้องกันการพังทลาย

4) ในช่วงฤดูแล้งที่ไม่สามารถปลูกผักขายได้ จะแปรรูปปลาที่เลี้ยงไว้กินและขายเป็นรายได้ เลี้ยงชีพ ได้แก่ ปลาร้า ปลาจ่อม ปลาย่าง ปลาแดดเดียว ปลาส้ม

5) รายได้/ผลตอบแทนต่อปี ปัจจุบัน พออยู่ พอกิน

6) กิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร ได้แก่ การแปรรูปอาหารจากปลา และการแปรรูปใบหญ้าแฝก ทำเป็นดับแฝก เพื่อเก็บไว้มุงหลังคาโรงเรือนต่างๆ ในแปลง เช่น โรงเรือนเลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว เป็นต้น

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ไม้ผล ได้แก่ ลำไย มะละกอ ส้มโอ	1 ไร่
พุทราจีน กัญย มะขามเทศ	
แปลงพืชผักสวนครัว	1 ไร่
พืชผักยืนต้น ได้แก่ ผักหวานป่า	3 ไร่
สะเดา สลิด ชะอม เสาวรส ถั่วดาวอินคา	
ไม้ตง	1 ไร่
นาข้าว	4 ไร่
พืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง ถั่วเขียว	6 ไร่
สระน้ำ	2 ไร่
แปลงพันธุ์หญ้าแฝก	1 ไร่
พื้นที่ที่เหลือ เป็นบ้าน โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ และทางรกรอบแปลง	

ปศุสัตว์

หมูพ่อ-แม่พันธุ์	3 ตัว
หมูหลุม	10 ตัว
ไก่ (เลี้ยงไว้กิน)	16 ตัว
โค	2 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลาเบญจพรรณ

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการดำเนินชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย โดยการปลูกพืชผัก ข้าว ผลไม้ไว้กินเองและจำหน่าย โดยวางแผนการผลิตให้ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ได้เลี้ยงปลาไว้เป็นอาหาร (โปรตีน) ทำน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เองแทนการซื้อสารเคมีฆ่าแมลง เลี้ยงไก่ไว้บริโภค และขายเป็นรายได้เสริม ทำปุ๋ยน้ำหมักสูตรต่าง ๆ ใช้เอง นำมูลสุกรมาหมักเป็นปุ๋ยคอกนำไปใส่แปลงผัก ซึ่งจะเน้นการลดต้นทุน และได้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อหาสาเหตุการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยหรือเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ เมื่อทำการเกษตรพออยู่พอกินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแม้จะไม่รวยได้แต่มีความสุข มีความสุข มีความสุข มีอากาศที่บริสุทธิ์ ได้อาหารที่ปลอดภัย เพียงเท่านี้มีความสุขอย่างเพียงพอ

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- เป็นวิทยาการถ่ายทอดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ กศน. อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี
- การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกการทำน้ำหมักชีวภาพ การต่อเชื้อจุลินทรีย์
- การขยายพันธุ์ต้นไม้ ได้แก่ ทอง ชำ คิตตา ต่อยอดต้นไม้
- การทำน้ำส้มควันไม้ เพื่อป้องกันแมลง

6. บัญชีครัวเรือน

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	166,000
- นอกภาคการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	166,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	21,000
- นอกภาคการเกษตร	
2.2 ค่าอาหาร	9,762
2.3 ค่าที่อยู่อาศัย	4,800
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	1,250
2.5 ค่าไฟฟ้า-น้ำมัน	14,800
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่างๆ	2,600
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้บุตร	30,000
รวมรายจ่าย	92,400
รายได้สุทธิ 1 - 2	73,600
3. หนี้สิน	205,799
4. เงินออม	10,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ ภาคใต้

จังหวัดกระบี่ นายสุจินต์ ปานมาตร

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นางชูชีพ อยู่ยงค์

จังหวัดพังงา นางศิริพงษ์ ศรีอนสาร

จังหวัดยะลา นางนิธาร์ตน์ ชุมทอง

จังหวัดระนอง นางสาวนันทวัน เศษยา

จังหวัดสงขลา นายสวัสดี คงคณี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี นางอารีวรรณ สามงามชิง

ภาคใต้

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดกระบี่

นายสุจินต์ ปารมาตร

ที่อยู่ : เลขที่ 7 หมู่ที่ 7 ตำบลโคกยาง

อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

เนื้อที่ : 33 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เริ่มประกอบอาชีพทำการเกษตรเมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยการทำนา และเข้านาทำเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอแก่การยังชีพ หรือมากกว่า กับปลูกพืชเศรษฐกิจของภาคใต้ คือยางพารา และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งพืชไม้ผลอื่นๆ การทำการเกษตรในช่วงนั้นมีรายได้ไม่เพียงพอจากต้นทุนการผลิตที่สูง และมีปัญหาทางด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการทำการผลิตจึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

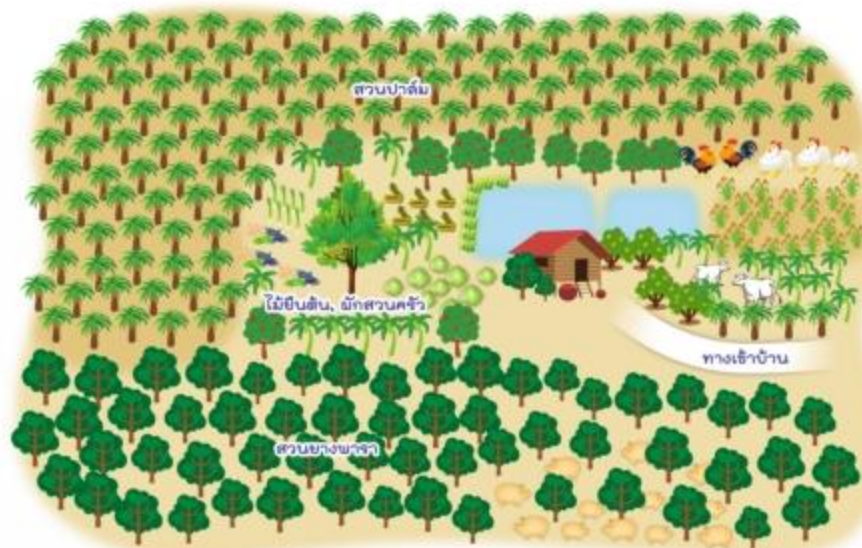
- นำผลผลิตภายในสวนมาแปรรูปเป็นขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมกวรณ ขนมชั้น ขนมหัวล้าน ขนมจอกเล็ก ต้มลาว วุ้นกะทิ ต้มลูกเต๋อย พักทองเชื่อม ขนมเบญกปูน ขนมลอดช่อง กล้วยทอด มันทอด ทอดมันกุ้ง แกงบวดข้าวโพด กล้วยเชื่อม กล้วยย่าง ซึ่งเป็นวิธีการช่วยถนอมอาหาร และเพิ่มมูลค่าผลผลิต จำหน่ายในตลาดนัด

- การปลูกพืชสมุนไพร เช่น ชিং ขมิ้นชัน ข่าชัน ข่าป่า ข่าเล็ก หัวเปราะ กระชายดำ มะกรูด กระเทียม ต้นกระถิน ต้นหมุย กะเพราหอม ส่วนใหญ่แล้วจะปลูกไว้เพื่อบริโภค ทำยาสมุนไพรประจำบ้าน

- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ยี่ห่วย ชะอม ผักหวานป่า มะขาม มะม่วง มะนาว สะตอ ขมิ้นขาว,แดง มะกอก สะเดาข้าง มะแว้ง ฯลฯ ปลูกไว้เพื่อบริโภค

- การเลี้ยงปลา เช่น ปลานิล ปลาสวาย ปลาจระเม็ด บริโภคในครัวเรือนและเหลือพอให้พ่อค้ามารับซื้อครั้งละประมาณ 4,000 – 5,000 บาท
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร โค และไก่ ไข่ เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน	1 ไร่
สระน้ำ	1 ไร่
พืชผัก เช่น ยี่ห่วย ชะอม	1 ไร่
ผักหวานป่า ชมวง กระเพราขาว แตง	
เสเตาข้าง มะม่วง	
ไม้ผล เช่น กล้วย มะม่วง มะม่วง	1 ไร่
มะนาว สะตอ มะกอก	
พืชสมุนไพร เช่น จิง หนัสน้ำชา ชำชัน ข่าป่า	1 ไร่
ข่าเล็ก หัวปราง กระชายดำ มะกรูด	
กระเทียม ต้นกระถิน ต้นหมุย กะเพรา	
ยางพารา	10 ไร่
ปาล์ม	18 ไร่

ปศุสัตว์

ไก่ (เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่าย)	20 ตัว
สุกร (อยู่ระหว่างจัดซื้อเพื่อเลี้ยงไว้จำหน่าย)	- ตัว
โค (เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่าย)	10 ตัว

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น ปลานิล ปลาสวาย	
ปลาดุก	

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นายสุจินต์ และครอบครัว มีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอด โดยยึดวิถีการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้เป็นหลัก และพยายามพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอกได้เป็นอย่างดี และลดการพึ่งพาจากภาครัฐ

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การปลูกแตงกวาปลอดสารพิษ
- การปลูกกล้วยไม้กวาปลอดสารพิษ

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	183,700
1.2 รายรับอื่น ๆ	101,450
รวมรายรับ	285,150
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	160,610
2.2 ค่าอาหาร	8,920
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	2,880
2.5 ที่อยู่อาศัย	7,220
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	9,100
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	5,270
รวมรายจ่าย	194,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	91,150
3. หนี้สิน	15,000
4. เงินออม	60,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นางชูชีพ อ้อยงค์

ที่อยู่ : เลขที่ 152 หมู่ที่ 9 บ้านสายเพชร ตำบลบางสะพาน

อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เนื้อที่ : 12 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวความคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก. แล้ว หลังจากนั้นก็เริ่มต้นการทำกิน โดยคิดว่าการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว คือ ปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวตามกระแสการตลาดซึ่งบางปีก็ได้ราคาดี บางปีราคาผลผลิตก็ตกต่ำทำให้ขาดทุน จึงได้เรียนรู้ว่าการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวมีความเสี่ยงมาก ทั้งยังได้เรียนรู้การทำเกษตรตามแนวพระราชดำรินโยบายการทำการเกษตรพอเพียง คือเน้นการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อนำผลผลิตที่ได้มาใช้บริโภคและอุปโภคครัวเรือน หากเหลือก็นำไปแบ่งปัน และนำไปจำหน่าย

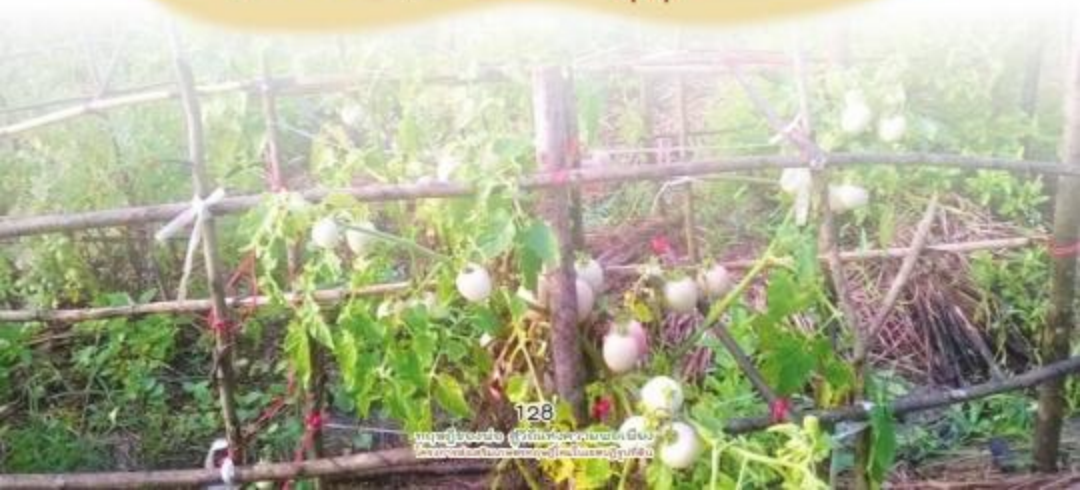

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- สีข้าวกล้อง เพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน และแบ่งจำหน่ายเป็นข้าวกล้อง
- ปลูกไม้ผล เช่น มะพร้าว ทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น กล้าย จำหน่ายทั้งสดและตาก ซึ่งเป็นวิธีการช่วยถนอมอาหารและเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ปลูกพืชสมุนไพร เช่น ขมิ้นชัน ดอกอัญชัน วานโพล เป็นต้น เพื่อบริโภคและทำแชมพูและสบู่สมุนไพรจำหน่าย
- ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้ ไม้เศรษฐกิจ ประโยชน์ คือ ปลูกไม้เพื่อ “พออยู่” เช่น ไม้ไผ่ ไม้ลวก กระถินเทพา ยาวนา มะฮอกกานี พะยูง เป็นต้น “พอกิน” เช่น มะพร้าว กล้าย กระถิน “พอใช้” เช่น สมุนไพร สะเดา มะกรูด ใบหมี่ มะนาว และ “รักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์” ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการจัดโครงสร้างพันธุ์ไม้ให้มีความใกล้เคียงกับป่า
- การจำหน่ายผลผลิต ส่วนใหญ่จะมีการสั่งซื้อผลผลิตโดยตรงในแปลง และนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์แปรรูปไปจำหน่ายในตลาดสีเขียวของโรงพยาบาลประจำทุกวันศุกร์

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน	0.20	ไร่
สระน้ำ	1.50	ไร่
นาข้าว	3	ไร่
พืชผัก เช่น มะเขือ	2	ไร่
ไม้ผล เช่น กล้วย มะพร้าว		
พืชสมุนไพร เช่น อัญชัน มะกรูด	8	ไร่
(ปลูกในไม้ผล) ป่า 3 อย่าง		
ประโยชน์ 4 อย่าง		

ปศุสัตว์

เปิด (เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่าย)	15	ตัว
ผึ้ง/ชันโรง	5	รัง
(เลี้ยงไว้เพื่อจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรง)		
กบ (เลี้ยงไว้เพื่อขาย)	30	ตัว

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น ปลานิล
ปลาตะเพียน

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะคิดว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องจริง ทำให้พออยู่พอกินได้ ไม่เดือดร้อน ไม่ว่าเศรษฐกิจตกต่ำอย่างไรเราก็ไม่เดือดร้อน เพราะเรามีกิน”

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การทำเกษตรแบบผสมผสาน ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
- การเลี้ยงผึ้งโรง
- การแปรรูปผลผลิต เช่น น้ำมันมะพร้าว การทำขนมพุดและสับสุมนไพร

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	440,000
- ภาคการเกษตร	140,000
- นอกภาคการเกษตร	300,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	130,000
รวมรายรับ	570,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	78,000
- ภาคการเกษตร	10,000
- นอกภาคการเกษตร	68,000
2.2 ค่าอาหาร	30,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	1,800
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	1,700
2.5 ที่อยู่อาศัย	286,700
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	4,800
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	127,000
รวมรายจ่าย	530,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	40,000
3. หนี้สิน	-
4. เงินออม	

เกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดพังงา

นายศิริพงษ์ ศรีธนสาร

ที่อยู่ : เลขที่ 89/1 หมู่ที่ 7 บ้านบางขอย ตำบลคุระ

อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา

เนื้อที่ : 3 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เนื่องจากมีที่ดินน้อยจึงเกิดความคิดที่จะทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดปลูกพืชที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยปลูกพืชไม้ผลหลากหลายชนิดตามฤดูกาล และมีการปลูกผักพื้นบ้านเสริมในแปลง และเลี้ยงปลาทุก สามารถเก็บผลผลิตไปจำหน่ายได้ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้พร้อมทั้งยังมีไว้บริโภคในครัวเรือนอีกด้วย ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และปัจจุบัน สนใจเลี้ยงสัตว์ในแปลงเกษตรเพิ่มขึ้น จึงได้เลี้ยงไก่ไข่เพิ่มขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

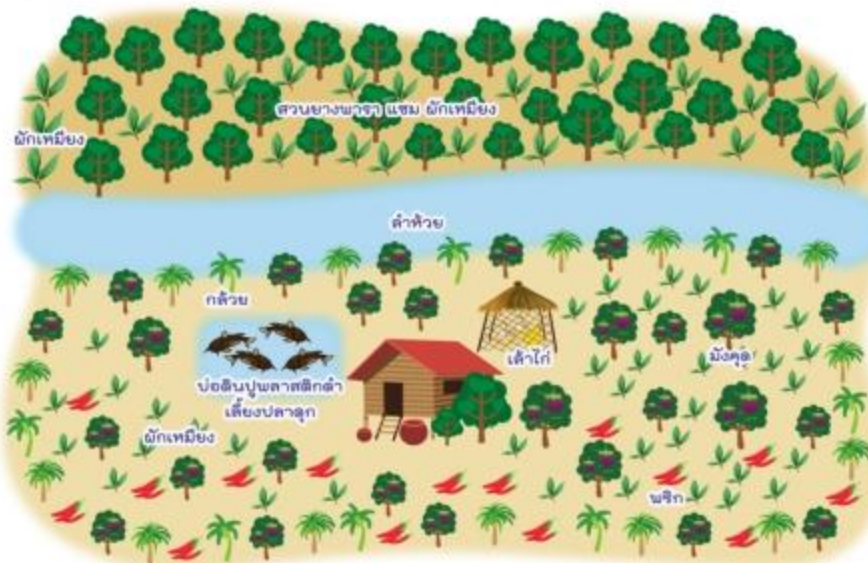

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การปลูกไม้ผล เช่น กล้าย มังคุด จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง
- การปลูกพืชสมุนไพร เช่น ข่า ตะไคร้ ส่วนใหญ่แล้วจะปลูกไว้เพื่อบริโภค ทำยาสมุนไพรประจำบ้าน ส่วนที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย
- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น มะเขือ พริก ปลูกไว้เพื่อและจำหน่าย
- การเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ไข่ ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน	0.037 ไร่
เล้าไก่	0.050 ไร่
บ่อดินปูพลาตึกดำเลี้ยงปลาตุก	0.010 ไร่
ไม้ผล เช่น มั่งคุด กล้วย	3 ไร่
พืชผัก เช่น ผักเหลียง พริก (ปลูกแซม)	
หมาก (ปลูกแซม 350 ต้น)	
แหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อน้ำ	1 สาย
(ท้ายแปลง)	

ปศุสัตว์

ไก่ไข่	60 ตัว
--------	--------

ประมง

เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น ปลาตุก

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นายศิริพงษ์ และครอบครัว น้อมนำหลักปรัชญาของในหลวงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ แบ่งพื้นที่ที่ได้รับจัดสรรให้เกิดความหลากหลาย เป็นผลให้สามารถมีเงินเหลือเก็บออม

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพใช้เอง

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	300,000
- ภาครัฐเกษตร	-
- นอกภาครัฐเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	60,000
รวมรายรับ	360,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	150,000
- ภาครัฐเกษตร	-
- นอกภาครัฐเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	45,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	3,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	5,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	6,000
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	5,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	60,000
รวมรายจ่าย	274,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	86,000
3. หนี้สิน (ธ.ก.ส.)	75,000
4. เงินออม	11,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดยะลา

นางนิธารัตน์ ชุมทอง อายุ 59 ปี

ที่อยู่ : เลขที่ 55 หมู่ที่ 5 บ้านวังใหม่ ตำบลเขอร์เวง

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

เนื้อที่ : 3.08 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวทางการประกอบอาชีพ

จากการที่เกษตรกรบ้านวังใหม่ ปลูกไม้ผลเป็นจำนวนมาก เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด เป็นต้น ในช่วงที่ฤดูผลผลิตออกมาจำนวนมาก เป็นผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ จึงนำผลผลิตมาแปรรูปในลักษณะผลไม้กวน ปลูกกล้วย จัดการทำการเกษตรในแปลงโดยปลูกพืชชนิดอื่นๆ เสริม เพื่อจะได้มีรายได้ตลอดทั้งปี และไม่ต้องตรอนเมื่อเกิดวิกฤติราคาผลผลิตตกต่ำ

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การปลูกไม้ผล เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ และกล้วย เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย
- การแปรรูปผลผลิต เช่น ทุเรียนกวน เงาะกวน และมังคุดกวน เพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นวิธีการช่วยถนอมอาหารและเพิ่มมูลค่าผลผลิต ซึ่งส่วนใหญ่จำหน่ายที่ตลาดภายในอำเภอ
- การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น มะนาว ผักบุ้ง ผักกูด ข่า ตะไคร้ ขมิ้น พริก เป็นต้น ปลูกไว้เพื่อบริโภค
- การเลี้ยงสัตว์ปีก เช่น ไก่เบตง เพื่อบริโภค
- การเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กบ ตะพาบน้ำ และปลาชุก เพื่อบริโภคและจำหน่าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/อาคารเรียนรูโรงเรียน/ บ่อซีเมนต์สำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำ	0.50	ไร่
สาธารณชนชาติ	0.15	ไร่
ผักสวนครัว เช่น เช่นมะนาว ผักบุ้ง	0.33	ไร่
ผักกูด ข่า ตะไคร้ ขมิ้น พริก ฯลฯ		
ไม้ผล เช่น ทุเรียน ถั่วลิสงน้ำว้า	2	ไร่
มะพร้าว ส้มแขก ทุเรียนน้ำ		
ลองกอง มะกอก แก้วมังกร		

ปศุสัตว์

ไก่เบตง	30	ตัว
---------	----	-----

ประมง

กบ ตะพานน้ำ และปลาตุ๊ก	3	บ่อ
------------------------	---	-----

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นางนิธาร์ตน์ และครอบครัว ดำเนินชีวิตโดยการทำการเกษตรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำเอง กินเอง ที่เหลือจึงนำไปขาย คือ แบ่งสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ลงมือเพาะปลูกพืชที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำบริโภคในครอบครัว เป็นผลให้ในพื้นที่ของครอบครัวเกิดผลผลิตที่หลากหลายจนสามารถเป็นรายได้ให้กับครอบครัวตลอดทั้งปี

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การเลี้ยงไก่เบตง
- การขยายพันธุ์ทุเรียน
- การแปรรูปทุเรียน

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	195,000
- นอกภาคการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	36,000
รวมรายรับ	231,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	60,000
- นอกภาคการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	80,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	10,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	20,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	10,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	-
รวมรายจ่าย	160,000
รายได้สุทธิ 1 - 2	71,000
3. หนี้สิน	-
4. เงินออม	71,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดระนอง

นางสาวนันทวัน เศษยา

ที่อยู่ : เลขที่ 76 หมู่ที่ 9 บ้านปลายคลองวัน ตำบลปากจั่น

อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

เนื้อที่ : 16.32 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เดิมทำการเกษตร โดยนิยมปลูกยางพาราเพียงชนิดเดียว ต่อมาราคาผลผลิตยางพาราตกต่ำ จึงเริ่มหันมาปลูกข้าวไว้รับประทานเอง เหลือจากการบริโภคในครอบครัว ก็นำไปจำหน่ายในชุมชน มีการนำพืชไร่ ข้าวโพด พืชผักสวนครัว มาปลูกเสริมในพื้นที่ว่าง ส่งผลให้สามารถเก็บผลผลิตต่างๆ ออกจำหน่ายได้สร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ที่สำคัญคือมีข้าวรับประทานตลอดปี

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

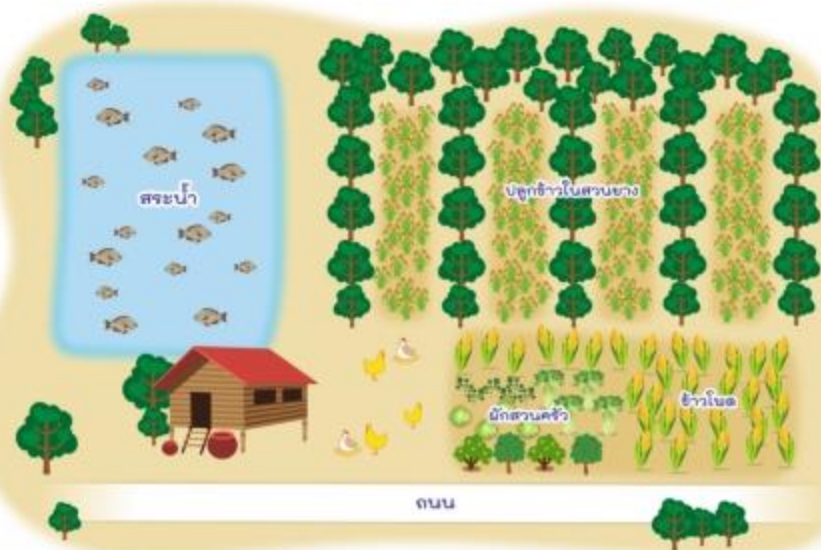
2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

- การจัดการพื้นที่ โดยเน้นการปลูกยางพารา เสริมด้วยข้าวไร่ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่ที่เหลือก็ใช้ปลูกพืชอื่นๆ ลักษณะเป็นพืชสวนผสม ซึ่งได้แก่ ข้าวโพด และพืชผักสวนครัวต่างๆ
- น้ำที่ใช้ในการเกษตรมาจากสระน้ำที่ขุดไว้ใช้เพื่อการเพาะปลูกซึ่งส่งผลให้มีน้ำไว้ใช้อย่างเพียงพอตลอดปี
- นอกจากการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา พืชไร่ พืชสวนครัว เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาไว้รับประทานเองและพร้อมจำหน่ายด้วย ปลาที่เลี้ยง ได้แก่ ปลาดุก และปลานิล

- พืชในแปลงมีหลากหลายชนิด ได้แก่ ยางพารา ข้าวโพด ข้าวไร่ มะนาว ถั่วฝักยาว ตะไคร้ มะกรูด ฯลฯ นอกเหนือจากยางพาราแล้ว ส่วนใหญ่พืชที่ปลูกไม่ได้เน้นปลูกเพื่อจำหน่ายแต่เน้นปลูกไว้กินเอง เมื่อเหลือจากการบริโภคจึงนำไปจำหน่ายในตลาดของชุมชน เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และปลาที่เลี้ยงไว้นำมาแปรรูปเป็นปลาแดดเดียว

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้านพักชั่วคราว /โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	0.25 ไร่
ยางพารา	10 ไร่
ข้าวไร่แซมสวนยางพาราอายุ 2-3 ปี	5 ไร่
สระน้ำ 1 สระ	1 ไร่
ผักสวนครัว สวนผสม	2 ไร่
ข้าวโพด	0.75 ไร่

ปศุสัตว์

ไก่ 15 ตัว

ประมง

เลี้ยงปลาในสระ ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

- ปลูกผักไว้รับประทานเอง เหลือก็นำไปจำหน่ายในชุมชน
- ปลูกข้าวไว้รับประทานเองตลอดปี
- เลี้ยงปลาไว้รับประทานเอง และส่วนหนึ่งก็นำออกจำหน่ายในชุมชน
- เลี้ยงไก่ไว้รับประทานเอง

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การปลูกผัก
- การปลูกข้าวไร่

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	160,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	160,000
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	4,500
- ภาครัฐการเกษตร	-
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	36,000
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	-
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	1,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	-
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	2,000
รวมรายจ่าย	43,500
รายได้สุทธิ 1 - 2	116,500
3. หนี้สิน	-
4. เงินออม	-

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสงขลา

นายสวัสดิ์ คงคณิง

ที่อยู่ : เลขที่ 145 หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลลำไพล

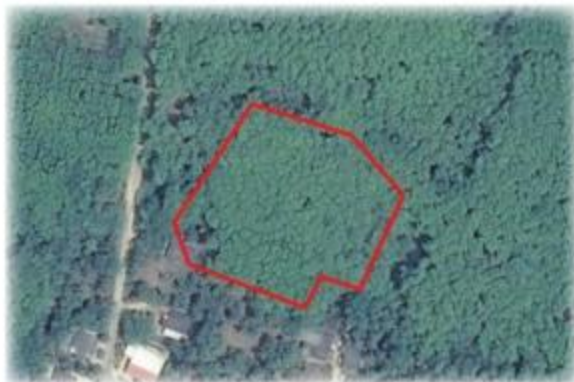
อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

เนื้อที่ : 10.61 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

อดีต นายสวัสดิ์ คงคณิง เคยทำงานเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นเวลาหลายปี ชีวิตไม่มีอะไรดีขึ้น ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวในชีวิต ต้มเหล้า เที่ยวเตร่ เงินเดือนไม่มีเหลือ ไม่พอใช้จ่าย ปี พ.ศ. 2544 อายุมากขึ้น เริ่มคิดอะไรได้ จึงกลับมาอยู่เกิดที่บ้านทุ่งโพธิ์ บนที่ดินมรดกตกทอดของบิดา ซึ่งเป็นที่ดิน ส.ป.ก. เนื้อที่ประมาณ 10.61 ไร่ ประกอบกับช่วงเวลานั้น กระแสหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กำลังมาแรง นายสวัสดิ์ คงคณิงจึงมีแนวคิดหันมาทำการเกษตร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจนถึงปัจจุบัน

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

การจัดการพื้นที่ และการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 10.61 ไร่ ออกเป็น 8 กิจกรรม คือ 1) ปลูกยางพารา 2) ปลูกปาล์มน้ำมัน 3) แปลงผัก ผลไม้ผสมผสาน ซึ่งปลูกพืชหลากหลายชนิด ได้แก่ แตงโม ผักหวานบ้าน ใผ่หวานกึ่งขลุ่ย กล้วย มะนาว สละอินโด 4) แปลงนา พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกมี 2 พันธุ์ ได้แก่ ข้าวพันธุ์เสียบนก และข้าวพันธุ์ช่อสูง 5) แหล่งน้ำ บ่อปลา พันธุ์ปลาที่เลี้ยงได้แก่ ปลานิล ปลาตะก และปลาจีน 6) คอกสัตว์ และแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโค ซึ่งโคที่เลี้ยงเป็นโคที่ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ เป็นโคแม่พันธุ์และโคพ่อพันธุ์ ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงนิยมซื้อลูกโคจากที่นี่เพื่อนำไปเลี้ยงต่อ 7) โรงงานผสมปุ๋ยชีวภาพ 8) ที่อาศัย ศาลาประชุม

พืชหลายชนิด ตัวอย่าง ผักหวานบ้าน ถูกนำมาเพาะชำเป็นต้นกล้าไว้รอจำหน่ายต่อไป โคที่เลี้ยงเป็นการเลี้ยงเพื่อปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์เพื่อเอาลูกไว้จำหน่าย หากลูกโคที่ผสมพันธุ์ได้เป็นเพศผู้ก็จะเลี้ยงเป็นโคขุนไว้ขายเนื้อ

วัตถุดิบจากการทำการเกษตร ชากพิช มูลสัตว์ สามารถนำมาแปรรูปผลิตเป็นปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงนำมาใช้ในการเกษตร และจำหน่ายได้ นอกจากนี้ ปัจจุบันนายสวัสดิ์ ยังสละเวลาเพื่อเป็นวิทยากรการผลิตปุ๋ยชีวภาพ และการหมักปุ๋ยไว้ใช้เองเพื่อเป็นความรู้แก่ นักเรียน นักศึกษา เกษตรกรผู้สนใจ ในจังหวัดสงขลา

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

ปลูกยางพารา	2.50	ไร่
ปลูกปาล์มน้ำมัน	1	ไร่
แหล่งน้ำ/บ่อปลา	2	ไร่
แปลงผัก,ผลไม้ผสมผสาน	2.50	ไร่
โรงงานผสมปุ๋ยชีวภาพ	1	ไร่
คอกสัตว์/แปลงหญ้า	0.50	ไร่
แปลงนา	0.75	ไร่
ที่อาศัย/ศาลาประชุม	0.25	ไร่

ปศุสัตว์

โคแม่พันธุ์	5	ตัว
โคพ่อพันธุ์	2	ตัว

ประมง

การเลี้ยงปลาในบ่อ ซึ่งเลี้ยงปลา 3 ชนิด เป็นหลัก ได้แก่ ปลาดุก ปลานิล ปลาจีน

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ทำให้เกิดมีความสุขในชีวิตและครอบครัว มีรายได้เพื่อนบ้านยอมรับ ภูมิใจที่เป็นเกษตรกรภายใต้พระบรมโพธิ์สมภารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกิดจิตสำนึกต่ออาชีพที่ทำ มีความสุจริตต่ออาชีพเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรรายอื่น ๆ

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การผลิตปุ๋ยชีวภาพคุณภาพสูง
(ได้รับรองตามมาตรฐาน Q กรมพัฒนาที่ดิน)
- การผลิตน้ำหมักชีวภาพ
- การผลิตก๊าซชีวภาพ

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	202,600
- ภาคการเกษตร	-
- นอกภาคการเกษตร	8,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	26,000
รวมรายรับ	236,600
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	67,100
- นอกภาคการเกษตร	2000
2.2 ค่าอาหาร	55,115
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	800
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	3000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	18,000
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การเรียนรู้	13,000
รวมรายจ่าย	159,015
รายได้สุทธิ 1 - 2	77,585
3. หนี้สิน	319,000
4. เงินออม	40,000

เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางอารีวรรณ สามงามชิง

ที่อยู่ : เลขที่ 159/717 หมู่ที่ 12 บ้านเขาขงโค ตำบลคลองพา

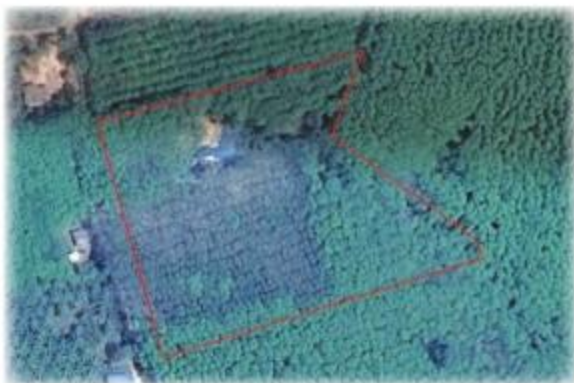
อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เนื้อที่ : 16.40 ไร่

1. ความเป็นมาและแนวคิดการประกอบอาชีพ

เมื่อจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เริ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยทำสวนยางพารา และปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา แบบผสมผสาน จนถึงปี พ.ศ. 2553 ได้ชักชวนญาติพี่น้องและเพื่อนๆ รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งศูนย์ เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จนถึงปัจจุบันเป็นเกษตรกรที่ปฏิบัติตามตัวเสมอต้นเสมอปลาย ยึดมั่นในอาชีพเกษตรกรรม มาตลอด ตั้งใจปฏิบัติจริงในแปลงที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (ส.ป.ก. 4-01) พยายามพัฒนาสู่การ ใหม่ๆ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ส่งผลให้สามารถ พึ่งตนเอง เลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัด และพอเพียงได้

แผนที่แปลงที่ดิน
(ภาพจาก Google Earth)

2. การจัดการผลผลิต/การแปรรูปผลผลิต

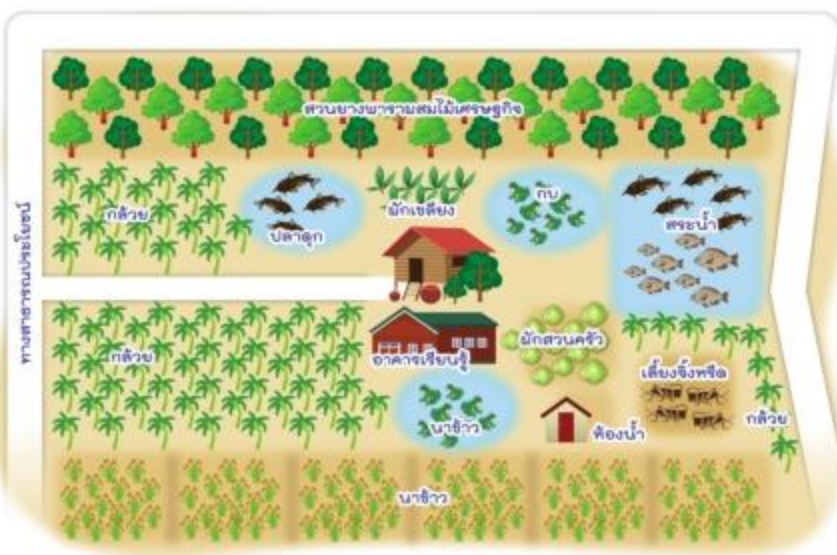
มีการจัดการพื้นที่ โดยการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมดออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ขุดสระเก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนใช้เลี้ยงสัตว์น้ำและปลูกพืชต่างๆ 2) ปลูกข้าวไร่ในฤดูฝน สำหรับบริโภคในครัวเรือนเพื่อเป็นการพึ่งตนเองและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 3) ปลูกกล้วยหอมทอง ไม้ยืนต้น พืชผัก อาทิเช่น มะเขือ มะนาว แตงกวา ถั่ว ผักบุ้ง กวางตุ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพืชสมุนไพรเพื่อเป็นอาหารประจำวัน และหากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย 4) สร้างที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ อาคารเรียนรู้ โรงเรือนต่างๆ

นอกจากนี้ ยังมีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เองในแปลงด้วย และระบบการจัดการน้ำภายในแปลงเป็นการขุดสระแล้วใช้ปั้มน้ำและต่อท่อสปริงเกอร์ส่งไปยังแปลงการเกษตร โดยผลผลิตที่ได้ภายในแปลง มีการนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การทำไข่เค็มจากไข่เป็ด การทำ

ปลาตุกร้า น้ำพริกปลาตุกร้า ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น โดยสินค้าส่วนหนึ่งนำออกจำหน่ายในชุมชน และผลผลิตบางชนิดที่มีคุณภาพสูงก็สามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ เช่น การปลูกกล้วยหอมส่งออกจำหน่ายประเทศญี่ปุ่น

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตร

บ้านและพื้นที่เพาะปลูก

บ้าน/อาคารเรียนรู้/โรงเรียน	1 ไร่
นาข้าว	5 ไร่
สระน้ำ	1 ไร่
พืชผักสวนครัวปลูกผสมผสาน	1 งาน
ในแปลงกล้วย	
กล้วยหอม	9 ไร่

ปศุสัตว์

ไก่พันธุ์พื้นเมือง	20 ตัว
เป็ด	20 ตัว
สุกร	3 ตัว
กบ	200 ตัว
จิ้งหรีด เลี้ยงโดยใช้ท่อวงสูง 2 ชั้น 12 บ่อ	
เมื่อโตเต็มไว้ให้ผลผลิต 6-7 กิโลกรัมต่อบ่อ	

ประมง

เลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติกขนาด 2 x 4 เมตร เพื่อ
นำมาแปรรูป เป็นน้ำพริกปลาดุก ปลาดุกร้า

4. การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและใช้พื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมรับ
ต่อการแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความรู้เทคโนโลยี การสร้าง
สังคมให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละสัดส่วน แต่ละระดับ ด้านจิตใจและความพอดี

5. องค์ความรู้เด่นที่สามารถถ่ายทอดได้

- การเลี้ยงปลาดุกแบบประหยัดต้นทุน
- การทำน้ำพริกปลาดุกสมุนไพร และปลาดุกร้า
- การประดิษฐ์ดอกไม้ประดิษฐ์

6. บัญชีครัวเรือน (ในรอบ 1 ปี/2558)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. รายรับ	
1.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	320,694
- นอกภาครัฐการเกษตร	15,000
1.2 รายรับอื่น ๆ	-
รวมรายรับ	335,694
2. รายจ่าย	
2.1 รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาครัฐการเกษตร	50,000
- นอกภาครัฐการเกษตร	-
2.2 ค่าอาหาร	42,674
2.3 ค่ายา - สุขภาพอนามัย	4,000
2.4 เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	15,000
2.5 ที่อยู่อาศัย	-
2.6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	29,500
2.7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การเรียนรู้	30,685
รวมรายจ่าย	171,859
รายได้สุทธิ 1 - 2	163,835
3. หนี้สิน	40,000
4. เงินออม	50,000

คณะผู้จัดทำหนังสือ

“ทฤษฎีของพ่อ สุวิทย์แห่งความพอเพียง” โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

คณะที่ปรึกษา

นายสรเสริญ อัจจุมานัส
นายสุวรณ์ บัวพรนุสรณ์
นายถาวรศักดิ์ พึ่งอุดม
นางสาวจันทนา จิตการคำ
ดร.เกียรติยศ ทองสง่า
ดร.อาทิตย์ยา พองพรม

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มสารสนเทศภูมิศาสตร์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผล สำนักวิชาการและแผนงาน
ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปที่ดิน สำนักวิชาการและแผนงาน

คณะผู้จัดทำ

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ

นางสาวกนกกรชน์ จินตนาสมบัติ
นางปาริชาติ แก้วนิล
นางสาวสุนิสา เอกธิการ
ดร.กมล เรืองเดช
นางสาวจิรนันท์ เสนานุช
นางสาวสุภัค แก้ววารี
นางสาวคัมภรณ์ ชำนาญยา
นายอรรณพ พาณิชย์กุล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

นางสาวกนกนุช คำแพงเพชร
นางสาวจุฑาทิพย์ เทพบุญ

นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

ส.ป.ก. กำแพงเพชร
ส.ป.ก. เชียงใหม่

นางสาวบิณาส ทิศสุกใส
นางสาวเพ็ญ สืบสมบัติ
นายอรุณ ใจแหลม
นางกรรณิการ์ พึ่งเงิน
นางสาวศิริพร อภิเศษ
นางสุพรรณิ ธรรมวิสุทธิ
นางกัลณาวา สิทธิจันทร์
นายประสิทธิ์ พยอมหอม
นางสาวสงกรานต์ ตะนนท์
นายชนพล พลแสน
นายอลกร ประทาน
นางสาวพยอม กุลพันธ์
นายฉัตรชัย มั่นคง
นางสาวนิรมล แก้วกลียา
นางสาวจิรวรรณ อารยัน
นางสาววิชุดา อุ่มกึ่ง
นางสาวพรณี พูลเกิด
นายวิมล อินทพิชัย
นางสาวอรอุมา รัตนราทร
นางสาวรุ่งทิพา นวลหนู
นางกุลธิดา ดวงภักดี
นายสมบัติ กลางวัง
นายสมัน มะตะเลาะ
นายสมพร รอดช่วง
นายอรัญ มาชาติ
นางสาวธัญสินี อันสกุล

นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)
เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ

ส.ป.ก. นครสวรรค์
ส.ป.ก. พะเยา
ส.ป.ก.แพร่
ส.ป.ก. สุโขทัย
ส.ป.ก. อุทัยธานี
ส.ป.ก. ขอนแก่น
ส.ป.ก. มหาสารคาม
ส.ป.ก. เลย
ส.ป.ก. สกลนคร
ส.ป.ก. สุรินทร์
ส.ป.ก. อุบลราชธานี
ส.ป.ก. อำนาจเจริญ
ส.ป.ก. ชัยนาท
ส.ป.ก. นครปฐม
ส.ป.ก. ปทุมธานี
ส.ป.ก. ปราจีนบุรี
ส.ป.ก. ประจวบคีรีขันธ์
ส.ป.ก. ฉะเชิงเทรา
ส.ป.ก. ระยอง
ส.ป.ก. ลพบุรี
ส.ป.ก. กระบี่
ส.ป.ก. พังงา
ส.ป.ก. ยะลา
ส.ป.ก. ระนอง
ส.ป.ก. สงขลา
ส.ป.ก. สุราษฎร์ธานี

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม

เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

www.alro.go.th

เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ 541

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

มีนาคม 2559